

Valstybinio audito ataskaita

ŪKINIŲ GYVŪNŲ VEISLININKYSTĖS PLĖTRA

2015 m. rugsėjo 24 d. Nr. VA-P-10-10-12

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SAVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>5</u>
IŠVADOS	7
REKOMENDACIJOS	8
<u>IŽANGA</u>	<u>10</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>12</u>
<u>1. Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtra planuojama nepakankamai</u>	<u>12</u>
1.1. Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtojimo ir rėmimo programa 2010–2015 m. nesudaro prielaidų veiksmingai ir kryptingai gerinti Lietuvos ūkinių gyvūnų veisles ir išsaugoti genofondą	12
1.2. Tarpiniai veislininkystės plėtojimo ir genofondo išsaugojimo programų vertinimai atlikti, jų rezultatai neviešinti	15
1.3. Dalies pripažintų veislininkystės institucijų selekcijos programose nenumatytos konkrečios, strateginius plėtros tikslus atitinkančios priemonės ir siekiami rezultatai	16
<u>2. Nesudarytos tinkamos sąlygos išsaugoti nykstančias Lietuvos ūkinių gyvūnų veisles</u>	<u>17</u>
2.1. Nenustatyti veislės įtraukimo į saugomų lietuviškų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą kriterijai	18
2.2. Vykdomos veislės išsaugojimo priemonės nepakankamos – mažėja dviejų saugomų veislių gyvūnų skaičius, dviejų veislių gyvūnai laikomi vienoje teritorijoje	19
2.3. Nežinomas trijų saugotinių veislių populiacijų skaičius ir valstybės lygmeniu nesiiimta veikslių joms išsaugoti ar atkurti	20
<u>3. Nevaldoma išsami ir tiksli informacija, reikalinga priimti strateginius ir ūkinius veislininkystės sprendimus</u>	<u>21</u>
<u>4. Nesudarytos tinkamos sąlygos ūkinių gyvūnų produktyvumo nustatymą vykdyti efektyviau</u>	<u>24</u>
<u>5. Neefektyvi valstybinė veislininkystės priežiūra</u>	<u>30</u>
<u>PRIEDAI</u>	<u>33</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

ŽŪM – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija.

NMA – Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos.

VMVT – Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba.

VGVP – Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos.

ŽŪIKVC – VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras.

MGAIS – Mėsinių galvijų apskaitos informacinė sistema.

ŪGRIS – Ūkinių gyvūnų registro informacinė sistema.

ARVIS – Arklių veislininkystės informacinė sistema.

KVIS – Kiaulių veislininkystės informacinė sistema.

GVIS – Gyvulių veislininkystės informacinė sistema.

Veislininkystės plėtojimo programa – Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtojimo ir rėmimo programa 2010–2015 metams.

Genofondo išsaugojimo programa – Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programa.

Gyvulių veislininkystė – gyvulių selekcijos priemonių sistema genetiškai patobulintiems gyvuliams gauti ir veisti¹.

Veislininkystės institucija – įstatymų nustatyta tvarka įregistruota asociacija ar organizacija, kuriai Žemės ūkio ministerija pripažįsta teisę vykdyti veislininkystės (hibridizavimo) programas, pildyti kilmės knygas ir kilmės (hibridų) registrą².

Gyvulių veislininkystės veiklą vykdomasis ūkio subjektas – fizinis arba juridinis asmuo ar organizacija, juridinio asmens ar kitos organizacijos filialas, Lietuvos Respublikos teritorijoje vykdomasis veislininkystės veiklą, kurį prižiūri Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba³.

Ūkinis gyvūnas – gyvūnas, laikomas ar veisiamas maistui, kailiams, vaistams ir kitai produkcijai gauti, darbo ir kitais ūkininkavimo tikslais⁴.

Veislinis gyvulys – gyvulys, kurio kilmė ir individualios veislinės savybės atitinka veisliniams gyvuliams keliamus reikalavimus⁵.

Kilmės knyga – duomenų apie veislinių gyvulių kilmę, produktyviasias savybes ir veislinę vertę visuma, tvarkoma pripažintos veislininkystės institucijos.

¹ LR gyvulių veislininkystės įstatymas, 1994-02-08 Nr. I-384 (su vėlesniais pakeitimais), 2 str.

² Ten pat.

³ Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos viršininko 2013-05-28 įsakymas Nr. 1A-27.

⁴ LR gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas, 1997-11-06 Nr. VIII-500, 2 str.

⁵ LR gyvulių veislininkystės įstatymas, 2 str.

Gyvulių séklinimas – biotechnologijos metodas, kuriuo didinamas vyriškosios lyties reproduktorių palikuonių skaičius⁶.

Produktyvumo kontrolė – gyvulių individualių produktyvumo ir veislinių savybių nustatymas, duomenų apskaita, registravimas ir kaupimas gyvulių veislininkystės informacinėse sistemose.

Veislinė vertė – veislinio gyvulio genetinis potencialas, palyginti su kitais veisliniais gyvuliais.

Grynavaislis ūkinis gyvūnas – ūkinis gyvūnas, kurio tėvai ir protėviai yra įrašyti arba jis pats yra įrašytas arba tinkamas būti įrašytas į tos pačios ūkinių gyvūnų veislės kilmės knygą⁷.

Lietuvos genofondinis ūkinis gyvūnas – Lietuvos geografinėje ūkinėje aplinkoje susidariusios atkuriamos ir palaikomos populiacijos arba veislės su būdingais požymiais ir ypatybėmis gyvūnas, įtrauktas į savo populiacijos (veislės) išsaugojimo programą⁸.

Konsultacija – tai Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos teikiama administracinė paslauga – žodinis ar rašytinis, apibendrintas ar individualaus pobūdžio atsakymas į asmens paklausime pateiktą (-us) klausimą (-us) gyvulių veislininkystę reglamentuojančių ir su jais susijusių teisės aktų nuostatų taikymo klausimais⁹.

Valstybės pagalba žemės ūkiui – bet kokia priemonė, atitinkanti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus ir teikiama su žemės ūkio ir maisto produktų gamyba, perdirbimu, prekyba ir kaimo plėtra susijusioms veiklos rūšims¹⁰.

Ūkinių genofondinių gyvūnų selekcinis branduolys – ilgalaikį grynąjį veisimą užtikrinanti genofondinių ūkinių gyvūnų banda, kurioje palaikoma visa genealoginė struktūra ir iš kurios gali būti platinama veislinė ir genetinė medžiaga¹¹.

⁶ LR gyvulių veislininkystės įstatymas, 2 str.

⁷ LR žemės ūkio ministro 2008-02-06 įsakymu Nr. 3D-58 patvirtinta Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programa, 5 p.

⁸ Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programa, 5 p. (redakcija, galiojusi iki 2013-07-11).

⁹ Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos viršininko 2013-01-07 įsakymas Nr. 1A-1, 4.1 p. (<http://www.veislininkyste.lt/index.php?208428157>, žiūrėta 2015-06-05).

¹⁰ LR žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymas, 2002-02-25 Nr. IX-987 (su vėlesniais pakeitimais), 2 str.

¹¹ Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programa, 5 p.

SANTRAUKA

Ūkinių gyvūnų veislininkystė – tai organizacinių, ūkinių, mokslo, selekcinų-zootechinių ir veterinarinių priemonių visuma ūkinių gyvūnų produktyvumui išryškinti ir pagerinti¹². Vienas pagrindinių jos uždavinių – gerinti Lietuvos gyvulių veisles ir saugoti jų genofondą. Lietuva, 1995 m. ratifikavusi Biologinės įvairovės konvenciją¹³, įsipareigojo išsaugoti Lietuvos gyvūnų veislių genetinį fondą. Į saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą¹⁴ įtraukta 16-a ūkinių gyvūnų veislių.

Veislinė gyvulininkystė yra prioritetinė žemės ūkio šaka. Valstybė remia veislininkystę pagal Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos (Žemės ūkio ministerijos) patvirtintas programas¹⁵ ES ir nacionalinio biudžeto lėšomis. Žemės ūkio ministerijos strateginio veiklos plano programos „Kaimo plėtra ir verslo skatinimas“ priemonei „Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programa“ įgyvendinti kasmet skiriama apie 1 mln. Eur, o priemonei „Parama veislininkystei“ – 3,27 mln. Eur.

Veiklos auditas įtrauktas į valstybinio audito programą, nes mažėjantis laikomų ūkinių gyvūnų ir ūkių skaičius¹⁶ rodo, kad mažėja ūkininkų suinteresuotumas plėtoti gyvulininkystę, Lietuvoje vyrauja žemos kokybės galvijų skerdena, nes mėsinų galvijų bandos struktūroje vyrauja karvės žindinės (pieninio tipo galvijai), o ne veisliniai mėsinio tipo galvijai. Lietuvoje, palyginti su kitomis ES šalimis, kontroliuojama beveik dvigubai mažiau visų melžiamų karvių.

Gyvulių veislininkystės sistemą sudaro Žemės ūkio ministerija, formuojanti valstybės politiką veislininkystės srityje, organizuojanti, koordinuojanti ir kontroliuojanti šios politikos įgyvendinimą¹⁷, Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba, įgyvendinanti valstybės politiką gyvulių veislininkystės srityje ir vykdanči valstybinę gyvulių veislininkystės priežiūrą, veislinių gyvulių augintojai, žemės ūkio ministro pripažintos veislininkystės institucijos (20 asociacijų), Žemės ūkio rūmai, veislininkystės paslaugas teikiantys fiziniai ir juridiniai asmenys.

Audito metu vertinta, ar efektyviai organizuota ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtra: ar tinkamai suplanuotos veislininkystės plėtros priemonės, ar sudarytos tinkamos sąlygos išsaugoti visas nykstančias Lietuvos ūkinių gyvūnų veisles, ar tinkamai valdoma veislininkystės informacija, ar efektyviai organizuojamas ūkinių gyvūnų produktyvumo nustatymas, ar efektyvi valstybinė veislininkystės priežiūra.

Audituojami subjektai – Žemės ūkio ministerija ir Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba. Informaciją taip pat rinkome iš Nacionalinės mokėjimo agentūros, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro, dešimties veislininkystės

¹² Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtojimo ir rėmimo programa 2010–2015 metams, patvirtinta LR žemės ūkio ministro 2009-12-24 įsakymu Nr. 3D-1026, 1 p.

¹³ LR Seimo 1995-07-03 nutarimas Nr. I-985.

¹⁴ Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programa, 6 p.

¹⁵ LR gyvulių veislininkystės įstatymas, 20 str.

¹⁶ http://www.zum.lt/zum/m/m_files/wfiles/file2024.pdf, žiūrėta 2015-01-05.

¹⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas, 1998-09-15 Nr. 1120 (aktuali redakcija nuo 2010-10-24), 8 ir 9.24 p.

įmonių¹⁸, kuriose valstybei priklauso daugiau nei 80 proc. akcijų, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ir Aleksandro Stulginskio universiteto, 20-ies pripažintų veislininkystės institucijų (asociacijų), Lietuvos statistikos departamento.

Audituojamas laikotarpis – 2010–2014 m., tendencijų ir pokyčių analizei naudojami ankstesnių ir 2015 metų duomenys.

Nustatėme, kad ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtra planuojama nepakankamai, todėl nesudarytos prielaidos veiksmingai ir kryptingai gerinti Lietuvos ūkinių gyvūnų veisles: Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtojimo ir rėmimo programoje 2010–2015 m. neįvertinta esama veislininkystės situacija, nenustatytos konkrečios priemonės ir tikslų pasiekimo vertinimo kriterijai (esamos ir planuojamos jų reikšmės), todėl jie nepakankami, siekiant stebėti ir vertinti veislininkystės plėtrą, dalies pripažintų veislininkystės institucijų selekcinės programos neatitinka strateginių veislininkystės plėtros tikslų. Nesudarytos tinkamos sąlygos išsaugoti visas nykstančias ūkinių gyvūnų veisles: nenustatyti veislės įtraukimo į saugomų lietuviškų ūkinių gyvūnų veislių sąrašą kriterijai, vykdomos nepakankamos priemonės šioms veislėms išsaugoti, todėl išlieka didelė grėsmė, kai kurioms iš jų išnykti. Ūkininkai nepakankamai skatinami vykdyti gyvulių produktyvumo kontrolę, todėl, palyginus su kitomis ES šalimis, Lietuvoje kontroliuojama dvigubai mažiau pienui galvijų (karvių kontroliuojama 46 proc., ES vidurkis – 80 proc.), mažai kontroliuojami kiti veisliniai ūkiniai gyvūnai, todėl nėra išsamių veislininkystės duomenų, reikalingų priimti strateginius ir ūkinius veislininkystės sprendimus. Siekiant užtikrinti Lietuvos ūkinių gyvūnų veislių gerinimą ir nacionalinių genetinių išteklių išsaugojimą, rekomendavome tobulinti ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtros ir selekcinę programų rengimą, numatyti ir įgyvendinti priemones, skatinančias ūkinių gyvūnų produktyvumo kontrolės vykdymą bei Lietuvos nacionalinių genetinių išteklių išsaugojimą. Siekiant mažinti administracinę naštą ūkio subjektams, Valstybinei gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybai pasiūlėme efektyviau vykdyti valstybinę veislininkystės priežiūrą.

Žemės ūkio ministerija atliko priemonių: „Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programa ir „Parama veislininkystei“ vertinimus (pastarojo metu vertinta ir Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtojimo ir rėmimo programa 2010–2015 m.) ir Vyriausybės kanceliarijai ir Finansų ministerijai pateikė vertinimų išvadas ir rekomendacijas. Jas planuojama įgyvendinti iki 2015 metų pabaigos. Be to, kai kurie trūkumai (dėl atliktų vertinimų viešinimo) buvo pašalinti audito metu. Todėl dalies išvadų ir rekomendacijų neteikiame.

Įvertinę surinktus įrodymus, teikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas.

¹⁸ UAB „Gyvulių produktyvumo kontrolė“, VĮ „Pieno tyrimai“, UAB „Uptytės eksperimentinis ūkis“, UAB „Dotnuvos eksperimentinis ūkis“, UAB „Šeduvos avininkystė“, UAB „Panevėžio veislininkystė“, UAB „Šilutės veislininkystė“, UAB „Lietuvos žirgynas“, AB „Lietuvos veislininkystė“, AB „Kiaulių veislininkystė“.

IŠVADOS

1. Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtra planuojama nepakankamai, todėl nesudaromos tinkamos prielaidos veiksmingam Lietuvos ūkinių gyvūnų veislių gerinimui ir jų genofondo išsaugojimui:
 - 1.1. Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtojimo ir rėmimo programoje 2010–2015 metams neįvertinta esama veislininkystės situacija, nenustatytos konkrečios, į rezultatus orientuotos priemonės, numatyti kriterijai yra nepakankami stebėti ir vertinti, kaip įgyvendinama programa, nes nenurodytos esamos ir planuojamos jų reikšmės, nepaskirti atsakingi priemonių vykdytojai (1.1 poskyris).
 - 1.2. Dalies pripažintų veislininkystės institucijų selekcijos programose nenurodytas programos įgyvendinimo laikotarpis, selekcinį programų tikslai neatitinka strateginių veislininkystės plėtros tikslų, nenurodytos konkrečios priemonės ir tikslų pasiekimo vertinimo kriterijai bei jų reikšmės (1.3 poskyris).
2. Nesudarytos tinkamos sąlygos išsaugoti visas nykstančias ūkinių gyvūnų veisles:
 - 2.1. Nenustatyti gyvūno veislės įtraukimo į saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą kriterijai (2.1 poskyris).
 - 2.2. Vykdomos priemonės, siekiant išsaugoti į Lietuvoje saugomų genetinių veislių sąrašą įrašytas nykstančias veisles, nepakankamos: mažėja dviejų saugotinių veislių (senojo genotipo Lietuvos žaliųjų karvių ir Lietuvos pieninių ožkų) gyvūnų skaičius, nežinomas trijų saugotinių veislių (Lietuvos skalikų, Lietuvos vietinių bičių, senojo lietuviško genotipo trakėnų arklių) populiacijų skaičius ir valstybės lygmeniu nesiiimta veiksmų joms išsaugoti (atkurti); neužtikrinamas kitų trijų nykstančių veislių (Lietuvos vietinių ir senojo genofondo Lietuvos baltųjų kiaulių, Lietuvos vietinių ožkų) išsaugojimas, nes nediversifikuota rizika dėl jų laikymo vietos. Todėl lieka didelė rizika šioms veislėms išnykti (2.2 ir 2.3 poskyriai).
3. Nevaldoma tiksli ir išsami informacija, reikalinga strateginiams ir ūkiniams veislininkystės sprendimams priimti, nes produktyvumo kontrolės ir genetinės vertės duomenys kaupiami neintegraliose ir neįteisintose informacinėse sistemose (iš keturių šiuos duomenis kaupiančių informacinių sistemų ir registro tik Ūkinių gyvūnų registras priimtas eksploatuoti), jose kaupiami ne visų veislinių ir genofondinių ūkinių gyvūnų rūšių duomenys, jie neišsamūs ir netikslūs (3 skyrius).
4. Nesudarytos tinkamos sąlygos ūkinių gyvūnų produktyvumo kontrolę vykdyti efektyviau:
 - 4.1. Ūkininkai nepakankamai skatinami vykdyti gyvulių produktyvumo kontrolę, todėl Lietuvoje, palyginti su kitomis ES šalimis, kontroliuojama beveik dvigubai mažiau pieninių galvijų (Lietuvoje kontroliuojama 46 proc., ES vidurkis – 80 proc.), nes nesukurta mokymo sistema ir nevykdomi reguliarūs mokymai ūkininkams dėl B ir C metodų taikymo, nevykdomas jų švietimas apie produktyvumo kontrolės naudą (4 skyrius).
 - 4.2. Nepakankamos priemonės diegiant naujas produktyvumo kontrolės technologijas – pusantro karto sumažėjo pieninių galvijų produktyvumo tyrimų pagal genomo metodą skaičius (4 skyrius).
 - 4.3. Nediferencijuoti produktyvumo kontrolės atlikimo įkainiai ūkiuose, turinčiuose bandų valdymo sistemą (4 skyrius).
5. Neefektyvi valstybinė veislininkystės priežiūra:

- 5.1. Netaikomi tokie priežiūros institucijų bendradarbiavimo būdai ir formos, kurie sumažintų administracinę naštą ūkininkams: dėl nepakankamo Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos ir Nacionalinės mokėjimo agentūros bendradarbiavimo nesikeičiama subjektų priežiūros metu surinktais, institucijų kaupiamais duomenimis, kai kurie skirtingų institucijų klausimynų klausimai kartojasi (5 skyrius).
- 5.2. Patikrinimams atlikti subjektai atrenkami remiantis netikslių duomenų pagrindu atliktu rizikos vertinimu, kai kuriais atvejais subjektų atranka patikrai atliekama ne rizikos pagrindu (ūkiai, turintys selekcinį branduolį); kai kurie subjektai netikrinami nustatytu periodiškumu - nesuplanuoti gyvūnų sėklintojų, bičių ūkių, kailinių žvėrelių ūkių periodinės priežiūros patikrinimai (5 skyrius).
- 5.3. Vykdomi neplanuoti ir su priežiūros tikslais nesusiję ūkio lankymai sudaro prielaidas neefektyviai naudoti Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos išteklius (žmogiškuosius, laiko ir finansinius) (5 skyrius).
- 5.4. Nepakankama nustatytų pažeidimų šalinimo stebėseną – mažėja grįžtamosios kontrolės patikrinimų skaičius (2012 m. atlikta 30 patikrinimų, 2014 m. – 7), nes nenustatyta grįžtamosios kontrolės atlikimo tvarka (5 skyrius).

REKOMENDACIJOS

Žemės ūkio ministerija atliko programos „Kaimo plėtra ir verslo skatinimas“ priemonių: „Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programa“ ir „Parama veislininkystei“ vertinimą. Kadangi minėtų vertinimų ataskaitų išvados ir rekomendacijų įgyvendinimo planai turi būti įgyvendinti iki 2015 m. pabaigos, neteikiame rekomendacijų dėl jų trūkumų pašalinimo ir dėl veislininkystės duomenų kaupimo. Valstybės kontrolė 2013 m. Žemės ūkio ministerijai¹⁹ pateikė rekomendacijas dėl informacinių sistemų įteisinimo ir privalomų dokumentų parengimo, jų įgyvendinimo laikotarpis nėra pasibaigęs (rekomendacijas ministerija numachiusi įgyvendinti iki 2016 m. lapkričio 28 d.), todėl neteikiame rekomendacijų dėl informacinių sistemų įteisinimo.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai

1. Siekiant skatinti kryptingą veislininkystės plėtrą, kuri užtikrintų veiksmingą Lietuvos ūkinių gyvūnų veislių gerinimą ir jų genofondo išsaugojimą:
 - 1.1. rengiant ateinančio laikotarpio ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtros ir Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo planavimo dokumentus, įvertinti esamą situaciją pagal veislininkystės stebėsenos rezultatus, šios stebėsenos pagrindu nustatyti aiškius plėtros tikslus, uždavinius ir jiems pasiekti pakankamas, į rezultatą orientuotas priemones, nurodyti konkrečias iš valstybės biudžeto remiamas priemones, aiškius pamatuojamus vertinimo kriterijus (pradines ir planuojamas jų reikšmes), paskirti konkrečių priemonių atsakingus vykdytojus (1.1 išvada);
 - 1.2. iš valstybės biudžeto remiamų veislininkystės programų ar planų priemones ir vertinimo kriterijų reikšmes įtraukti į ministerijos strateginius veiklos planus (1.1 išvada).
2. Siekiant efektyviau organizuoti ūkinių gyvūnų produktyvumo kontrolę:

¹⁹ 2013-12-31 valstybinio audito ataskaita „Žemės ūkio ministerijos informacinių išteklių valdymas“ Nr. VA-P-90-1-25.

- 2.1. numatyti ir įgyvendinti priemonės, skatinančias ūkio subjektus vykdyti produktyvumo kontrolę, sukurti mokymo sistemą ir vykdyti reguliarius mokymus ūkio subjektams dėl pieninių galvijų produktyvumo kontrolės B ir C metodo taikymo (4.1 išvada);
- 2.2. numatyti konkrečias priemones, skatinančias naujų produktyvumo kontrolės technologijų diegimą (4.2 išvada);
- 2.3. diferencijuoti produktyvumo kontrolės įkainius, atsižvelgiant į ūkio, turinčio bandų valdymo sistemą, galimybę produktyvumo kontrolės duomenis perduoti į veislininkystės informacines sistemas automatiškai būdu (4.3 išvada).
3. Siekiant sudaryti sąlygas išsaugoti nacionalines nykstančias gyvulių veisles:
 - 3.1. nustatyti aiškius veislės įtraukimo į saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą kriterijus (2.1 išvada);
 - 3.2. imtis priemonių, užtikrinančių visų į saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą įtrauktų gyvūnų duomenų rinkimą ir stebėseną (2.2 išvada);
 - 3.3. imtis priemonių, užtikrinančių visų į saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą įtrauktų veislių išsaugojimą ar atkūrimą (2.2 išvada);

Valstybinei gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos

4. Siekiant efektyviau vykdyti valstybinę veislininkystės priežiūrą ir mažinti administravimo našumą ūkio subjektui:
 - 4.1. patvirtinti selekcijos programų rengimo metodines rekomendacijas, numatant esminius šių programų turinio aspektus (1.2 išvada);
 - 4.2. numatyti detalios informacijos apie tam tikrame regione kontroliuojamus ūkio subjektus ir atliktų patikrų rezultatus kaupimą (5.2 išvada);
 - 4.3. subjektų rizikos vertinimus ir kontrolės procedūras planuoti remiantis šių sukauptų duomenų analizės pagrindu (5.2 išvada);
 - 4.4. gerinti bendradarbiavimą su kitomis kontroliuojančiomis institucijomis (Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba, Nacionaline mokėjimo agentūra), koordinuojant subjektų priežiūros veiksmus (keičiantis turimais stebėsenos ir priežiūros duomenimis apie subjektų veiklą ir pan.) (5.1 išvada);
 - 4.5. patikslinti teisės aktus, susijusius su ūkių lankymu ne priežiūros tikslais: numatyti prižiūrimų ūkio subjektų lankymo ne priežiūros tikslais kriterijus (konsultavimo ir pan.) ir numatyti tokių apsilankymų planavimo tvarką (5.3 išvada);
 - 4.6. Nustatyti kontroliuojamų subjektų grupėse grįžtamosios kontrolės patikrinimų atlikimą, atsižvelgiant į pažeidimo reikšmingumą. (5.4 išvada).

Rekomendacijų įgyvendinimo planas pateikiamas 16 priede.

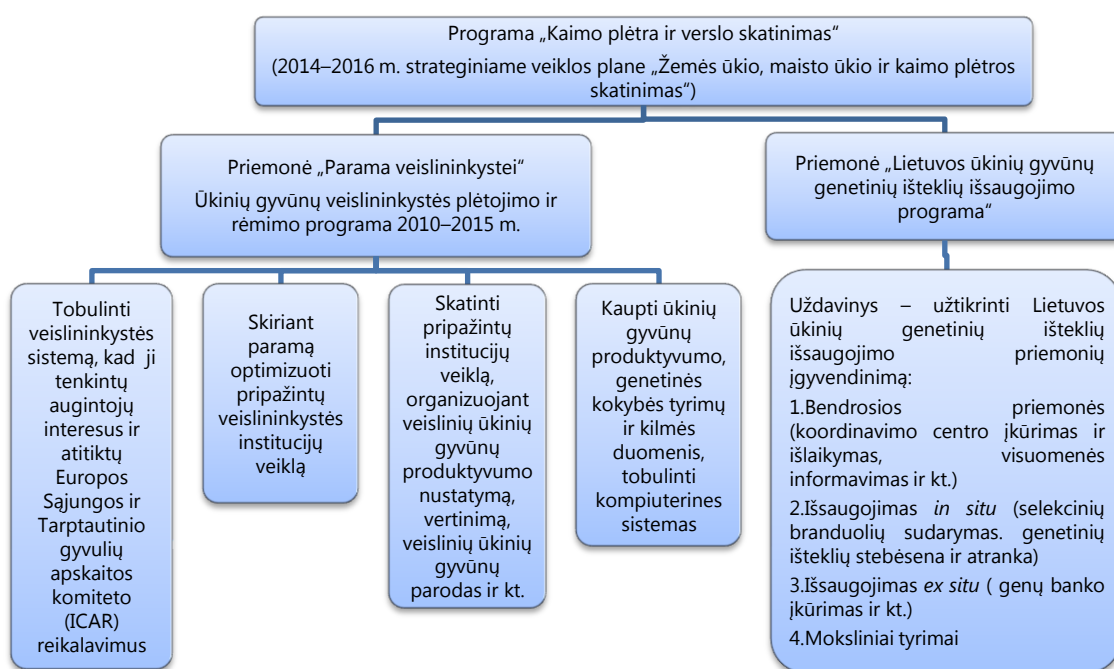
ĮŽANGA

Ūkinių gyvūnų veislininkystė apima galvijų, kiaulių, arklių, avių, ožkų, paukščių, kailinių žvėrelių ir bičių auginimą, laikymą, priežiūrą, veisimą ir panaudojimą mėsai, pienui, vilnai, kiaušiniams bei kitai gyvulinei produkcijai gauti. Vienas pagrindinių veislininkystės uždavinių – gerinti Lietuvos ūkinių gyvūnų veisles ir saugoti nacionalinius genetinius išteklius. Į saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą²⁰ įtraukta 16 ūkinių gyvūnų veislių²¹: 4 arklių, 4 galvijų, 2 kiaulių, 2 avių, 1 žąsų, 1 ožkų, 1 šunų ir 1 bičių (2 priedas).

Valstybė remia veislininkystę pagal Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos patvirtintas programas²² ES ir nacionalinio biudžeto lėšomis (4 ir 5 priedai).

Veislininkystės plėtros tikslai nustatyti Nacionalinėje 2007–2013 m. kaimo plėtros strategijoje, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programoje, Nacionalinėje 2014–2020 metų gyvulininkystės sektoriaus plėtros programoje, penkioliktosios ir šešioliktosios Vyriausybių programose, Žemės ūkio ministerijos strateginiame veiklos plane ir detalizuoti žemės ūkio ministro patvirtintose programose: Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtojimo ir rėmimo programoje 2010–2015 metams (toliau – Veislininkystės plėtojimo programa) ir Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programoje (toliau – Genofondo išsaugojimo programa) (1 pav., strateginių dokumentų loginis medis pateiktas 6 priede).

1 pav. Strateginio veiklos plano programos „Kaimo plėtra ir verslo skatinimas“ priemonės

Šaltinis – Valstybės kontrolė

²⁰ Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programa, 6 p.

²¹ Žemaitukai, stambieji žemaitukai, Lietuvos sunkieji arkliai, Lietuvos šemieji galvijai, Lietuvos baltngariai galvijai, senojo genotipo Lietuvos žalieji, senojo genotipo Lietuvos juodmargiai galvijai, Lietuvos vietinės kiaulės, Lietuvos baltosios kiaulės, Lietuvos širškščiavilnės avys, Lietuvos juodgalvės avys, Lietuvos vietinės pieninės ožkos, vištinės žąsų, Lietuvos vietinės bitės, Lietuvos skalikai, vėliau įtraukti senojo genotipo trakėnai.

²² LR gyvulių veislininkystės įstatymas, 20 str.

Vienas Veislininkystės programos tikslų – sudaryti prielaidas gerinti visų ūkinių gyvūnų veislines savybes, produkcijos kokybę, veiksmingiau naudoti genetinius išteklius, išsaugoti genofondą, kontroliuoti, kad tiesiogiai ir genetiniu būdu nebūtų platinamos paveldimos ligos. Genofondo išsaugojimo programos (pradėta 2008 m.) tikslas – kintančiomis aplinkos sąlygomis užtikrinti ūkinių gyvūnų genetinių išteklių kaupimą, tyrimą, racionalų ir tausų naudojimą, apsaugoti juos nuo nykimo, sudaryti palankias sąlygas ūkinių rūšių evoliucijai, užtikrinti populiacijų tvarumą.

Lietuvoje didžiąją dalį (81 proc.) galvijų skerdenos sudaro žemiausio O ir P tipo²³ skerdena. Bulių skerdenos kokybė, lyginant 2014 m. su 2012 m., pablogėjo daugiau kaip 7 procentiniais punktais (pvz., vieno prasčiausių P tipo skerdenos 2010 m. sudarė 64,3 proc., o 2014 m. šio tipo dalis padidėjo beveik 4 proc. punktais iki 68 proc., atitinkamai jaunų bulių nuo 62 iki 64 proc.) (3 priedas). Yra didelė grėsmė išnykti kai kurioms saugomoms nacionalinėms ūkinių gyvūnų veislėms – mažėja senojo genotipo Lietuvos žaliųjų galvijų (sumažėjo beveik 1,5 karto), Lietuvos vietinių pieninių ožkų (sumažėjo 3 kartus) (2 priedas).

Ministerija formuoja valstybės politiką veislininkystės srityje, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja šios politikos įgyvendinimą²⁴, Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba įgyvendina valstybės politiką gyvulių veislininkystės srityje, kontroliuoja tikslinį veislininkystei skirtų lėšų panaudojimą, veislininkystės programų vykdymą, kiti sistemos dalyviai vykdo gyvūnų selekciją ir produktyvumo kontrolę (stebi ir kaupia veislininkystės duomenis, atlieka tyrimus ir pan.) (7 ir 8 priedai). Ūkininkų asociacijos, turinčios pripažintos veislininkystės institucijos statusą, rengia ir vykdo gyvulių veislininkystės selekcijos programas, tvarko veisti skirtų grynaveislių galvijų, kiaulių, arklių, avių ir ožkų kilmės knygas ir hibridų registrus, organizuoja ir rengia veislinių gyvulių parodas, aukcionus, arklių varžybas-bandymus.

Veislininkystę reglamentuoja ES ir nacionaliniai teisės aktai (9 priedas). 2014 m. vasario mėn. parengtas ES Parlamento ir Tarybos reglamento projektas dėl zootechninių ir genealoginių reikalavimų, taikomų prekybai ES veisliniais gyvūnais bei jų genetinės medžiagos produktais ir jų importui į ES, dar nepriimtas.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus²⁵ ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus²⁶. Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti duomenys yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus. Informacija apie audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodus pateikta 1 priede.

²³ Yra šie tipai – S E U R O P, kur S aukščiausia, P - prasčiausia.

²⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas, 1998-09-15 Nr. 1120 (aktuali redakcija nuo 2010-10-24), 8 p., 9.24 p.

²⁵ Patvirtinta LR valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 (su vėlesniais pakeitimais).

²⁶ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito įgyvendinimo rekomendacijos“ ir 3100-asis TAAIS „Veiklos audito gairės – svarbiausi principai“ (http://www.vkontrolė.lt/meniu.aspx?dok_id=412).

AUDITO REZULTATAI

1. ŪKINIŲ GYVŪNŲ VEISLININKYSTĖS PLĖTRA PLANUOJAMA NEPAKANKAMAI

Audito metu laikėme, kad veislininkystės plėtra planuojama tinkamai, kai:

- Veislininkystės plėtojimo programos tikslai pagrįsti stebėsenos duomenimis (rengiant programą įvertinama esama veislininkystės situacija (stebimi ir analizuojami pagrindiniai ją charakterizuojantys rodikliai) ir remiantis analizės duomenimis (stebėsenos rezultatais) nustatomi aiškūs plėtros tikslai, uždaviniai ir jiems pasiekti pakankamos priemonės, esami ir planuojami pasiekti rezultatai, išreikšti konkrečiais rodikliais (nurodytos pradinės ir planuojamos reikšmės));
- nustatomi aiškūs ir pamatuojami vertinimo kriterijai, tinkami stebėti ir vertinti programos įgyvendinimą;
- programoje nurodyti priemonių vykdytojai (paskirstyta atsakomybė už konkrečių priemonių vykdymą);
- programoje nustatyti jos priemonių finansavimo šaltiniai (nurodytos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamos priemonės); iš valstybės biudžeto finansuojamos programos priemonės perkeliama į atsakingų institucijų strateginius veiklos planus;
- atliekamas su veislininkystės plėtra susijusių programų tarpinis vertinimas ir programų priemonės koreguojamos pagal pateiktas rekomendacijas, vertinimo rezultatai viešunami;
- pripažintų veislininkystės institucijų selekcijos programose nurodytos konkrečios selekcijos priemonės ir siekiami rezultatai, nustatyta jų įgyvendinimo trukmė, jos atnaujinamos nustatytu periodiškumu (kas 5 metai), selekcijos programų tikslai ir priemonės atitinka veislininkystės plėtros tikslus.

1.1. Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtojimo ir rėmimo programa 2010–2015 m. nesudaro prielaidų veiksmingai ir kryptingai gerinti Lietuvos ūkinių gyvūnų veisles ir išsaugoti genofondą

Valstybė remia veislininkystę pagal patvirtintas programas, finansuojamas ES ir nacionalinio biudžeto lėšomis. Įvertinus Žemės ūkio ministerijos planavimo dokumentus, nustatyta:

- Veislininkystės plėtojimo programoje nepateikti veislininkystės situaciją apibūdinantys rodikliai, nepaskirti atsakingi konkrečių priemonių vykdytojai ir nenurodytos valstybės biudžeto lėšomis remiamos priemonės.

Programa turi būti rengiama įvertinus aplinką ir išteklius²⁷. Nustatyta, kad Veislininkystės plėtojimo programos tikslai nepagrįsti veislininkystės situacijos (aplinkos) analize – programoje nepateikti pagrindiniai veislininkystės situaciją apibūdinantys rodikliai ir nenurodytos siektinos jų

²⁷ Strateginio planavimo metodika, patvirtinta LR Vyriausybės 2002-06-06 nutarimu Nr. 827 (su vėlesniais pakeitimais), 26 p. redakcija, galiojusi nuo 2009 - 06 - 05 iki 2009 - 09 - 15).

reikšmės (siektini situacijos pokyčiai, išreikšti konkrečiais rodikliais). Nenurodyti konkrečioms priemonėms įgyvendinti reikalingi išteklių (finansiniai ir žmogiškieji). Programoje (24 p.) nurodyta, kad už jos vykdymą atsakingi veislininkystės sistemos dalyviai, tačiau neįvardyta, kas konkrečiai iš sistemos dalyvių atsakingas už tam tikros priemonės įgyvendinimą. Nebuvo suplanuoti priemonių finansavimo šaltiniai. Nurodyta²⁸, kad programa iš dalies finansuojama valstybės biudžeto lėšomis, tačiau neįvardytos konkrečios priemonės. Programos priemonės neperkeltos į Žemės ūkio ministerijos strateginį veiklos planą²⁹. Nustatėme, kad iš valstybės biudžeto lėšų pagal ministerijos strateginio veiklos plano programą „Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros skatinimas“³⁰ buvo remiamos šios su veislininkyste susijusios veiklos:

- pagal priemonę „Parama veislininkystei“ – gyvūnų kilmės knygų rengimas ir tvarkymas, gyvulių genetinės kokybės arba produktyvumo tyrimai, konkursų, parodų, mugių, forumų organizavimas ir dalyvavimas šiuose renginiuose (išskyrus žirgų varžybas – bandymus) (4 priedas);
- pagal priemonę „Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programa“ remiamos veiklos, susijusios su arklių, avių ir kitų ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimu (5 priedas).

Kadangi išvardytos priemonės ir jų veiklos neįtrauktos į Veislininkystės programą 2010–2015 m., todėl nėra galimybių šias iš valstybės biudžeto finansuojamas priemones susieti su minėta programa ir nustatyti, kokius programos tikslus jos įgyvendina.

- Daugelis Veislininkystės plėtojimo programos priemonių nekonkrečios, susijusios ne su rezultatu (pasiekti geresnius rodiklius), o su procesu.

Iš Veislininkystės plėtojimo programoje nurodytų 42 priemonių 8 vertintinos kaip aiškiai apibrėžtos (jas galima kiekybiškai išmatuoti arba konstatuoti faktą) (pvz., „per metus pagal palikuonių ir mėsinės savybes įvertinti iki 150 kuilių ir iki 1 500 paršavedžių“ (6.4 p.), „sukurti ir įdiegti ekspertų vertintojų licencijavimo tvarką“, „parengti veislinių triušių vertinimo metodiką“), dauguma – 34 priemonės – nekonkrečios, susijusios ne su rezultatu (pasiekti geresnius rodiklius), o su procesu (vykdyti tam tikrą veiklą), pvz.: „vykdyti veislinių kiaulių kontrolinį penėjimą ir kontrolinį skerdimą“ (6.2 p.), „užtikrinti geriausių veislinių eržilų spermos paėmimą, kaupimą bei platinimą“ (7.2 p.), „skatinti veislinių avių reproduktorių spermos kaupimą, produktyvių veislinių avių bandų sėklinimą“ (8.2 p.), „diegti veislinių ožkų reproduktorių spermos kaupimą ir produktyvių ožkų bandų sėklinimą“ (9.2 p.), „panaudoti aukšto produktyvumo veislinius triušius“ (10.2 p.) ir kt.

- Dalis Veislininkystės plėtojimo programos priemonių yra siekiamybė (pvz., siekti, kad gerėtų karvių produktyvumo genetinis potencialas, nesumažėtų pieno baltymingumas, būtų gerinamas karvių eksterjeras ir kitos ūkiškai naudingos savybės (4.1 p.), todėl tai galėtų būti programos tikslai ar uždaviniai, nustačius konkrečias priemones jiems įgyvendinti ir pamatuojamus vertinimo kriterijus.
- Veislininkystės plėtojimo programoje nustatyti vertinimo kriterijai yra nepakankami stebėti ir vertinti, kaip ji įgyvendinama, nes nenurodytos konkrečios esamos ir planuojamos jų

²⁸ Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtojimo ir rėmimo programa 2010–2015 metams, patvirtinta LR žemės ūkio ministro 2009-12-24 įsakymu Nr. 3D-1026, 25 p.

²⁹ Pagal Strateginio planavimo metodikos 18 p. tarpinstitucinio veiklos plano priemonės įgyvendinamos vykdamas atsakingo ministro ir dalyvaujančių institucijų strateginius veiklos planus, t. y. tarpinstitucinio veiklos plano priemonės perkeliama į atitinkamas strateginio veiklos plano programas.

³⁰ Žemės ūkio ministerijos 2010–2012 m. strateginiame veiklos plane „Kaimo rėmimo programa“, o 2011–2013 m., 2012–2014 m., 2013–2015 m. strateginiuose veiklos planuose programa „Kaimo plėtra ir verslo skatinimas“.

reikšmės. Vertinimo kriterijus – rodiklis, suteikiantis informaciją apie tikslo ir uždavinio įgyvendinimą³¹. Siekiant tinkamai įvertinti, ar pasiekti programos tikslai, kaip įgyvendinamos jos priemonės ir kokia pažanga pasiekta per tam tikrą laiką, kiekvienoje programoje turi būti nustatyti vertinimo kriterijai. Jie turi būti grindžiami programos tikslais ir uždaviniais, realūs, t. y. įgyvendinami per nustatytą laikotarpį panaudojant esamus ar planuojamus išteklius, aiškiai suformuluoti ir suprantami, palyginami tiek kitų kriterijų, tiek laiko atžvilgiu, išmatuojami, t. y. turi leisti vertinti sąnaudas, rezultatus ir naudą.

Nustatyta, kad programoje nenurodyti konkretūs (išmatuojami, aiškiai suformuluoti, palyginami) vertinimo kriterijai – nenumatytos pradinės ir planuojamos kriterijų reikšmės, kurie būtų tinkami programos vykdymui stebėti ir tikslų pasiekimo lygiui vertinti

1 lentelė. Veislininkystės plėtojimo programos tikslai ir jų vertinimo rodikliai

Veislininkystės plėtojimo programos tikslai ³²	Įgyvendinimo vertinimo rodikliai
Išsaugoti genofondą; Veiksmingiau naudoti genetinius išteklius; Skatinti pripažintų veislininkystės institucijų veiklą organizuojant veislinių ūkinių gyvūnų produktyvumo nustatymą, vertinimą, veislinių gyvūnų parodas.	Bus išlaikyta ūkinių gyvūnų įvairovė ateities kartoms. Sumažės genetinio potencialo skirtumai tarp ES šalių ir Lietuvos. Pagerės Lietuvoje gaminamos gyvulininkystės produkcijos kokybė, sumažės jos savikaina, padidės konkurencingumas. Pagerės žirginio sporto rezultatai, padidės Lietuvoje auginamų veislių žirgų paklausa.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Palyginę programos vertinimo kriterijus su ankstesnio laikotarpio Gyvulių veislininkystės 2001–2005 metais programa, nustatėme, kad pastarojoje tikslų įgyvendinimo vertinimo kriterijai buvo suformuluoti konkrečiau – nurodyta aiški ir išmatuojama rodiklio reikšmė (2 lentelė):

2 lentelė. Programų veiksmingumo vertinimo kriterijų palyginimas

Gyvulių veislininkystės 2001–2005 metais programa	Veislininkystės plėtojimo programa
pieninėje galvijininkystėje – pagal karvių pieno primilžių didėjimą, pieno sudėties, išauginamo veislino prieauglio kokybę. Vidutiniškai iš kontroliuojamos karvės 2005 metais bus primelžiama 5 500–5 600 kg 4,0–4,2 proc. riebumo ir 3,2–3,3 proc. baltymingumo pieno;	pieninėje galvijininkystėje – pagal visus einamuosiu laikotarpiu selekcionuojamus ekonomiškai naudingus požymius;
mėsinėje galvijininkystėje – pagal mėsinų veislių galvijų skaičiaus didėjimą, mėsos kokybės gerėjimą. 2005 metais šalyje bus 3 tūkst. grynaveislių mėsinų veislių karvių. Mėsinų veislių galvijų prieauglio skerdienoje raumenys sudarys 56–60 proc.;	mėsinėje galvijininkystėje – pagal grynaveislių mėsinų veislių galvijų skaičiaus didėjimą, mėsos kokybės gerėjimą, ūkinių gyvūnų augimo spartą, pašarų sunaudojimą;
kiaulininkystėje – pagal paršavedžių vislumo didėjimą, veislino prieauglio raumeningumo gerėjimą, paros priesvorius bei pašarų sąnaudas priesvoriui pasiekti. 2005 metais pagrindinių paršavedžių vadoje bus gaunama po 11–12 paršelių, kiaulių raumenys skerdienoje sudarys 53–55 proc., veislino prieauglio augimo per parą genetinis potencialas bus 780–800 g ir vienam kilogramui priaugti bus sunaudojama po 3,2–3,4 kg pašarų;	kiaulininkystėje – pagal paršavedžių vislumo didėjimą, veislino prieauglio raumeningumo gerėjimą, paros priesvorius bei pašarų sąnaudas priesvoriui pasiekti;

³¹ Strateginio planavimo metodika, patvirtinta LR Vyriausybės 2002-06-06 nutarimu Nr. 827 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-08-25 nutarimo Nr. 1220 redakcija)

³² Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtojimo ir rėmimo programa 2010–2015 metams, patvirtinta LR žemės ūkio ministro 2009-12-24 įsakymu Nr. 3D-102 6, 3 p.

avininkystėje – pagal mėšinių veislių avių skaičiaus didėjimą, mėšinių savybių gerėjimą bei išauginamo veislinio prieauglio kokybę. Šalyje bus laikoma 12,6 tūkst. ėriavedžių, kurių 60–70 proc. sudarys mėšinių veislių avys;	avininkystėje – pagal mėšinių veislių avių skaičiaus didėjimą, mėšinių ir pieninių savybių gerėjimą bei išauginamo veislinio prieauglio kokybę;
ožkininkystėje – pagal pieno primilžių didėjimą, išauginamo prieauglio kokybę. 2005 metais iš vidutinės kontroliuojamos ožkos bus primelžiama po 800 kg 3,7 proc. riebumo pieno;	ožkininkystėje – pagal pieno primilžių didėjimą, išauginamo prieauglio kokybę;
paukštininkystėje – pagal vištų dėslumą, broilerių priesvorius per parą ir lesalų kiekį priesvoriui pasiekti. 2005 metais viščiukai broileriai per parą priaugs vidutiniškai po 50 g, vienam kilogramui priesvorio priaugti bus sunaudota po 1,8–2 kg lesalų, o iš dedeklės per metus bus gaunama po 300 kiaušinių.	sodybinėje paukštininkystėje – pagal naminių paukščių pulkų didėjimą ir selekcionuojamų požymių gerėjimą.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Ministerijos 2012–2014 m. ir 2013–2015 m. strateginiuose veiklos planuose nurodyta vienintelio kriterijaus reikšmė, susijusi su Veislininkystės programos įgyvendinimu – „veislinių gyvulių, įrašytų į kilmės knygas, skaičius (tūkst. vnt.)“. Šis kriterijus nepakankamas programos įgyvendinimui stebėti ir vertinti, be to, jis skirtas ne tik šios, bet ir Genofondo išsaugojimo programos sukurtam bendram produktui vertinti.

Siekiant tinkamos programos stebėsenos ir aiškios atskaitomybės už panaudotas lėšas, Veislininkystės plėtojimo programoje ir Žemės ūkio ministerijos strateginiame veiklos plane būtina nurodyti konkrečias priemones ir pamatuojamus vertinimo kriterijus (pradines ir planuojamas reikšmes tam tikram nustatytam laikotarpiui), leidžiančius stebėti ir vertinti, kaip įgyvendinama programa. Turi būti paskirti konkrečių priemonių vykdytojai, numatyta, iš kokių lėšų bus finansuojamos konkrečios priemonės, atskirtos iš valstybės lėšų finansuojamos priemonės. Pastarosios turi būti susietos su Žemės ūkio ministerijos strateginio plano priemonėmis ir pamatuojamais vertinimo kriterijais.

1.2. Tarpiniai veislininkystės plėtojimo ir genofondo išsaugojimo programų vertinimai atlikti, jų rezultatai neviešinti

Žemės ūkio ministerija atliko programos „Kaimo plėtra ir verslo skatinimas“ priemonės „Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programa“ vertinimą³³ 2012 m. pabaigoje, o priemonės „Parama veislininkystei“³⁴ ir su ja susijusios Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtojimo ir rėmimo programos 2010–2015 metams vertinimą – 2014 metų pabaigoje. Kadangi Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtojimo ir rėmimo programos 2010–2015 metams vertinimo kriterijai nebuvo tinkami programos tikslams ir priemonių veiksmingumui vertinti, vertinimo komisija pasirinko kitus vertinimo kriterijus ir jų reikšmes. Vyriausybės kanceliarijai ir Finansų ministerijai pateiktos vertinimų išvados ir rekomendacijos. Jas planuojama įgyvendinti iki 2015 metų pabaigos. Tarp jų yra rekomendacija iki 2015 m. peržiūrėti programos tikslus ir įgyvendinimo priemones ir koreguoti ministerijos strateginį veiklos planą. Kadangi priemonių įgyvendinimo terminai nesibaigę, negalima įvertinti jų įgyvendinimo.

³³ 2012-12-02 vertinimo projektas „Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimas“, 2.1 dalis, 22 psl., LR žemės ūkio ministerijos 2013-01-11 raštu Nr. 2D-163(16.21) pateiktas LR Ministro Pirmininko tarnybai ir LR finansų ministerijai.

³⁴ Vertinimo ataskaita, parengta vykdant LR Vyriausybės 2013-05-31 nutarimą Nr. 484.

Programos įgyvendinimo vertinimams turi būti taikomas viešumo principas³⁵. Nustatyta, kad atlikti vertinimai (Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos ir priemonės „Parama veislininkystei“) nebuvo paviėšinti, todėl nebuvo sudarytos galimybės visuomenei ir suinteresuotiems veislininkystės srities dalyviams susipažinti su vertinimo rezultatais. Siekiant sudaryti galimybes visuomenei ir suinteresuotiems veislininkystės srities dalyviams susipažinti su vertinimo rezultatais visi atlikti vertinimai turėtų būti paskelbti viešai.

Pokyčiai audito metu

Žemės ūkio ministerija paviėšino programos „Kaimo plėtra ir verslo skatinimas“ priemonės „Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programa“³⁶ ir priemonės „Parama veislininkystei“³⁷ vertinimus ministerijos internetiniame puslapyje.

1.3. Dalies pripažintų veislininkystės institucijų selekcijos programose nenumatytos konkrečios, strateginius plėtros tikslus atitinkančios priemonės ir siekiami rezultatai

Viena pripažintos veislininkystės institucijos funkcijų³⁸ – parengti ir vykdyti selekcinę programą, vadovaujantis Veislininkystės plėtojimo programa. Asociacija, siekdama tapti pripažinta veislininkystės institucija, kartu su kitais privalomais dokumentais teikia atitinkamos veislės – populiacijos gyvulių selekcinio ir veislinio darbo programą, kurioje turi būti nurodyti gyvulių selekcijos tikslai, kriterijai, veislės gerinimo metodai, priemonės, tyrimo planai, veislininkystės darbo rezultatų apibendrinimas, rezultatų paskelbimo periodiškumas³⁹.

Įvertinus visų (20) pripažintų veislininkystės institucijų vykdomas selekcijos programas⁴⁰ nustatyta, kad:

- Dviejų pripažintų veislininkystės institucijų: Lietuvos arklių augintojų ir Baltijos hanoverių veislės žirgų augintojų asociacijų, selekcinėse programose nurodyti tikslai – sukurti naujas arklių veisles (Lietuvos jojamųjų žirgų ir Baltijos hanoverių) – neįtraukti į Veislininkystės plėtojimo programą. Selekcinėse programose nenurodyti konkretūs kuriamų veislių išskirtiniai bruožai lyginant su klasikinio jojamojo žirgo tipu, nenustatyti pamatuojami siektini veislės kūrimo rezultatai.
- Penkiose selekcinėse programose⁴¹ nenurodyti siekiami tikslai.
- Šešiolikoje selekcinėse programose nenurodytas programos įgyvendinimo laikotarpis.
- Keturių institucijų selekcijos programos neatnaujintos (dalies iš jų – nuo pripažintos veislininkystės institucijos statuso suteikimo pradžios): Lietuvos žemaitukų augintojų asociacijos selekcijos programa neatnaujinta 5 metus, Nacionalinio žirgų lenktynių klubo – 8

³⁵ –Strateginio planavimo metodika, patvirtinta LR Vyriausybės 2002-06-06 nutarimu Nr. 827 (su vėlesniais pakeitimais), redakcija, galiojusi nuo 2009-06-05 iki 2009-09-15) ir LR finansų ministro 2011-08-16 įsakymu Nr. 1K-281 patvirtinta Programų vertinimo metodika, 4,6 p.

³⁶ <http://zum.lrv.lt/lt/administracine-informacija/biudzeto-vykdyimo-ataskaitu-rinkiniai> (jungtasi 2015-09-15).

³⁷ <http://zum.lrv.lt/lt/administracine-informacija/biudzeto-vykdyimo-ataskaitu-rinkiniai-biudzeto-programu-vertinimas/biudzeto-programu-vertinimas> (jungtasi 2015-09-15)

³⁸ LR žemės ūkio ministro įsakymas, 2002-03-27 Nr. 105 (aktuali redakcija nuo 2010-12-29), 1.1 p.

³⁹ LR žemės ūkio ministro 2009-12-11 įsakymu Nr. 3D-965 patvirtintos Veislininkystės institucijų pripažinimo taisyklės, 3.5 ir 11¹ p.

⁴⁰ 31 selekcinė programa.

⁴¹ Lietuvos arabų veislės arklių augintojų asociacijos selekcinė programa, Triušių veislininkystės programa 2013–2016 m., Lietuvos trakėnų žirgų augintojų asociacijos veisimo programa, Vištinų žąsų veislės selekcinio-veislinio darbo programa, Stambųjų žemaitukų veislės arklių selekcinė programa.

metus, Lietuvos žvėrelių augintojų asociacijos – 11 metų, Lietuvos galvijų veisėjų asociacijos – 14 m.

- Keturiolikoje selekcinėse programose nenurodyti konkretūs siekiami rezultatai ar rodikliai, pagal kuriuos galima įvertinti, ar pripažintos veislininkystės institucijos dirba veiksmingai.

Pateikiami selekcijos programose nurodytų siektinų rezultatų gerosios praktikos pavyzdžiai (3 lentelė).

3 lentelė. Programų veiksmingumo vertinimo kriterijų palyginimas			
Lietuvos žaliųjų galvijų augintojų asociacija ⁴²	Lietuvos mėsinė galvijų augintojų ir gerintojų asociacija ⁴³		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Padidinti populiacijos karvių pieningumo genetinį potencialą iki 7 000 kg ir pieno baltymingumą iki 3,6 proc. ▪ Pasiiekti, kad kontroliuojamose bandose vidutiniškai iš karvės būtų primelžiama ne mažiau kaip po 6 000 kg, veislynuose – 7 000 kg pieno per metus. ▪ Kontroliuoti ne mažiau kaip 70 proc. visų žaliųjų ir žalmargių galvijų populiacijos karvių. ▪ Nustatyti paveldimomis ligomis sergančius galvijus ir pašalinti juos iš bandų, kad neplatintų šių ligų.> ... 	Selekcijos programos uždavinys – siekti tokių rodiklių:		
	Rodikliai	Moteriškosios lyties	Vyriškosios lyties
	Aukštis ties ketera, cm	140–145	150–160
	Masė (suaugusio galvijo), kg	700–820	1 100–1 300
	Masė (gimusio veršelio), kg	39	43
	Masė nujunkant mėn., kg	7–8	280–300
			300–340

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal pripažintų veislininkystės institucijų programas

Siekiant, kad pripažintų veislininkystės institucijų programose būtų nustatyti konkretūs selekcijos tikslai, priemonės ir jų įgyvendinimo laikas, rezultatai pamatuojami (išreikšti kiekybiniais ir kokybiniais vertinimo rodikliais), Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba turėtų ne tik efektyviau kontroliuoti selekcijos programų rengimą ir vykdymą, bet ir įvairiomis priemonėmis teikti metodinę pagalbą⁴⁴: parengti ir paskelbti metodines rekomendacijas ar gaires, skelbti savo tinklalapyje selekcijos programų rengimo gerosios praktikos pavyzdžius, konsultuoti programų rengimo klausimais ir panašiai. Tai ne tik padidintų programų vykdymo veiksmingumą, bet ir leistų efektyviau vykdyti tarnybos subjektų – pripažintų veislininkystės institucijų – kontrolę, nes pagal tinkamai parengtas programas galima efektyviau įvertinti veiklą ir panaudotas lėšas.

2. NESUDARYTOS TINKAMOS SĄLYGOS IŠSAUGOTI NYKSTANČIAS LIETUVOS ŪKINIŲ GYVŪNŲ VEISLES

Lietuva, 1995 m. ratifikavusi Biologinės įvairovės konvenciją, įsipareigojo išsaugoti Lietuvos genetinius išteklius, nes šie ištekliai turi selekcinę, ekonominę, mokslinę, ekologinę, kultūrinę, istorinę reikšmę, o biologinės įvairovės išsaugojimas yra bendra žmonijos pareiga, todėl būtina prognozuoti ir pašalinti biologinės įvairovės nykimo ir nuostolių priežastis jų pradinėje

⁴² 2011–2015 m. selekcijos programa.

⁴³ Simentalių veislės galvijų selekcijos programa 2013–2017 metams, patvirtinta 2013-03-19.

⁴⁴ Pagal Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos nuostatų, patvirtintų LR žemės ūkio ministro 2011-01-28 įsakymu Nr. 3D-55, 5.12 p. tarnyba turi kontroliuoti ir konsultuoti veislininkystės darbą atliekančius juridinius ir fizinius asmenis.

stadijoje⁴⁵. Konvencijoje numatyta išsaugoti ne tik natūraliai gamtoje esančias, bet ir domestifikuotas arba kultūrinės rūšis, t. y. rūšis, kurių evoliucijos procesą veikia žmogus savo poreikiams tenkinti. Į baigtinį saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą (tvirtina žemės ūkio ministras⁴⁶) įtraukta 16 ūkinių gyvūnų veislių⁴⁷.

Audito metu laikėme, kad sudarytos tinkamos sąlygos išsaugoti nykstančias lietuviškas ūkinių gyvūnų veisles, kai:

- į saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą įtraukiamos nykstančios lietuviškos veislės pagal nustatytus aiškius veislės įtraukimo į šį sąrašą kriterijus;
- kaupiami ir analizuojami visų į saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą įtrauktų nykstančių veislių duomenys;
- nacionalinių genetinių išteklių išsaugojimo priemonės pakankamos – nykstančių veislių gyvūnų skaičius nemažėja; įgyvendinamos priemonės saugotinoms lietuviškoms veislėms atkurti ir išsaugoti.

Vertiname Žemės ūkio ministerijos, Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro, Lietuvos kinologų draugijos pateiktus duomenis.

2.1. Nenustatyti veislės įtraukimo į saugomų lietuviškų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą kriterijai

Žemės ūkio ministrui pasiūlymą įtraukti veislę į Lietuvos genofondinių saugomų veislių gyvulių sąrašą teikia įvairių institucijų⁴⁸ atstovų sudaryta Ūkinių gyvūnų genetinių išteklių koordinavimo taryba⁴⁹.

Neregamentuota, kokiais kriterijais remiantis veislė priskiriama saugomoms veislėms. Tarybos protokoluose nenurodyta kiekvieno komisijos nario motyvuota nuomonė ir kriterijai, kuriais remdamasis komisijos narys įvertino veislės įtraukimo į sąrašą tikslingumą ir pagrįstumą. Nustatyta, kad vienu atveju tarybos sprendimas dėl Lietuvos trakėnų žirgų augintojų asociacijos siūlymo įtraukti veislę į saugomų veislių sąrašą priimtas be lietuvišką kilmę pagrindžiančių dokumentų ir tyrimų duomenų (2012 m. į sąrašą papildomai įtraukti Lietuvos trakėnų veislės arkliai). Tarybos 2012-07-19 posėdyje vienas narių patikino, kad Lietuvoje veisiamų trakėnų veislė unikali ir skiriasi nuo kitų trakėnų veislės arklių. Lietuvos trakėnų žirgų augintojų asociacijos selekcijos programoje⁵⁰ nurodyta žirgo veislė – trakėnas. Asociacija neturi parengusi senojo genotipo trakėnų žirgų veislės selekcijos programos, vykdomoje programoje nenurodyti konkretūs tikslai, susiję su senojo genotipo trakėnais. Pildomoje kilmės knygoje nurodyta žirgo veislė – trakėnas, neatskiriant genotipų – senojo genotipo trakėno ir trakėno. Aprašant arklio tipą pažymima, kad „trakėnas įkūnija tauriausią vokiečių jojamųjų arklių veislę“, tačiau nėra jokių senojo lietuviško genotipo aprašymų.

⁴⁵ Biologinės įvairovės konvencija, 1992-06-05, 2 str.

⁴⁶ Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programa, 6 p.

⁴⁷ Žemaitukai, stambieji žemaitukai, Lietuvos sunkieji arkliai, Lietuvos šemieji galvijai, Lietuvos baltnugariai galvijai, senojo genotipo Lietuvos žalieji, senojo genotipo Lietuvos juodmargiai galvijai, Lietuvos vietinės kiaulės, Lietuvos baltosios kiaulės, Lietuvos šurkščiavilnės avys, Lietuvos juodgalvės avys, Lietuvos vietinės pieninės ožkos, vištinės žąsys, Lietuvos vietinės bitės, Lietuvos skalikai, vėliau įtraukti senojo lietuviško genotipo trakėnai.

⁴⁸ Žemės ūkio ministerijos, tarnybos, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto, Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro, valstybės valdomų įmonių.

⁴⁹ Patvirtinta LR žemės ūkio ministro 2000-04-13 įsakymu Nr. 120 (su vėlesniais pakeitimais).

⁵⁰ Patvirtinta 2013-05-03 visuotinio narių suvažiavimo.

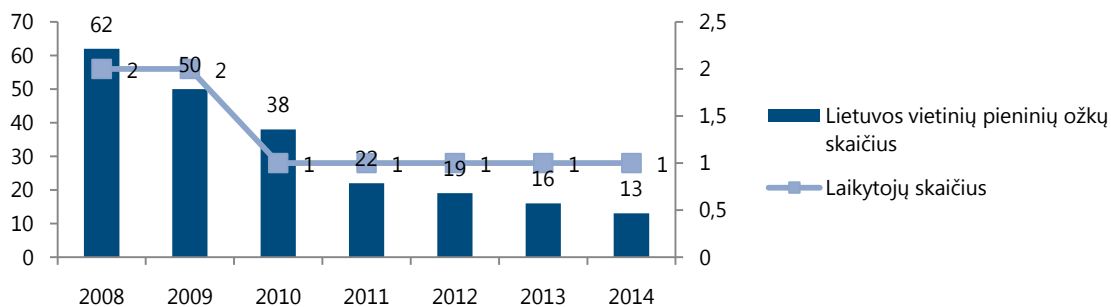
Lietuvos škudžių avių augintojų asociacijos prašymą įtraukti šias avis į saugomų veislių sąrašą taryba svarsto ilgiau nei 4 metus (įvyko 5 posėdžiai). Asociacija į ministeriją kreipėsi 2011 m., pateikė jai šių avių genetinių išteklių išsaugojimo, tęstinumo ir stebėsenos studiją, Vokietijos nykstančių gyvūnų asociacijos raštišką patvirtinimą, kad veislė kilusi iš vakarinės Lietuvos teritorijos. Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Gyvulininkystės institutas 2014 m. atliko genetinės įvairovės įvertinimo tyrimą, siekdamas nustatyti Lietuvos vietinių šiuurkščiavilnių ir škudžių avių panašumus ir skirtumus. Šio tyrimo išvadose nurodoma, kad Lietuvos šiuurkščiavilnės, škudės ir Lietuvos juodgalvės avys yra trys skirtingos veislės. Tyrimo tikslas nebuvo nustatyti škudžių avių kilmę, todėl jų kilmės duomenys šio tyrimo metu nebuvo surinkti.

Gyvulininkystės instituto, UAB „Lietuvos žirgyno“ specialistai⁵¹, atlikę Lietuvos ūkininkų gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos vertinimą, ataskaitoje⁵² nurodė, kad trakėnų veislės žirgai pasaulyje yra paplitę ir šiuo metu jų išnykimo pavojaus nėra, todėl vertėtų nusistatyti aiškius naujų veislių įtraukimo į programą kriterijus.

2.2. Vykdomos veislės išsaugojimo priemonės nepakankamos – mažėja dviejų saugomų veislių gyvūnų skaičius, dviejų veislių gyvūnai laikomi vienoje teritorijoje

Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis, 2014 m. buvo saugoma iš viso 84,4 tūkst. gyvūnų, per penkerius metus jų skaičius padidėjo beveik dvigubai (2009 m. buvo 42 tūkst.), tačiau dviejų saugomų veislių sumažėjo gerokai (senojo genotipo Lietuvos žalųjų karvių skaičius sumažėjo beveik 1,5 karto (2009 m. – 131, 2014 m. – 90), Lietuvos pieninių ožkų – tris kartus (atitinkamai 50 ir 13) (2 priedas). Nesiėmus išsaugojimo priemonių padidėja rizika, kad šios veislės gali išnykti. Pavyzdžiui, Lietuvos vietinės pieninės ožkos saugomos viename privačiame ūkyje (2 pav.), todėl, jam atsisakius auginti šios saugomos veislės ožkas, veislė gali išnykti.

2 pav. Lietuvos vietinių pieninių ožkų ir jų laikytojų skaičius 2008–2014 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŽŪIKVC duomenis.

Pagal su ES suderintą Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ programą „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“⁵³ remiama 12⁵⁴ iš 16 veislių išsaugojimo veikla. Į remiamų veislių sąrašą

⁵¹ LR žemės ūkio ministro 2012-05-09 įsakymu Nr. 3D-334 sudaryta darbo grupė projektui „Lietuvos ūkininkų gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimas“ vertinti.

⁵² Žemės ūkio ministerijos 2012-12-02 vertinimas „Lietuvos ūkininkų gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimas“, 2.1 dalis, 22 psl.

⁵³ Patvirtinta 2015-02-13 Komisijos sprendimu Nr. C(2015)842

neįtrauktos Lietuvos vietinės ožkos, Lietuvos vietinės bitės, Lietuvos skalikai, senojo lietuviško genotipo trakėnai.

Kai gyvūnai laikomi ne mažiau nei dviuose teritoriškai atskirtose vietose, pati išsaugojimo sistema tampa mažiau pažeidžiama ligų ar kitų nelaimių atveju. Nustatyta, kad dauguma saugomų veislių kiaulių laikomos vienos savivaldybės (Radviliškio r.) teritorijoje: apie 60 proc. senojo genotipo baltųjų kiaulių laikoma AB „Kiaulių veislininkystė“ ir Gyvulininkystės institute, apie 80 proc. Lietuvos vietinių kiaulių taip pat laikoma institute. Remiantis Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos informacija, Europos Komisijos sprendimu⁵⁵ Radviliškio rajono savivaldybė priskiriama rizikos zonai, todėl, nesiėmus papildomų apsaugos priemonių dėl afrikinio kiaulių maro grėsmės, šios kiaulių veislės gali būti neišsaugotos. Taigi būtina diversifikuoti riziką – teritoriškai atskirti gyvūnų laikymo vietą.

Siekiant išsaugoti nykstančių veislių genetinius išteklius, reikia imtis priemonių, užtikrinančių visų į Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių saugomų veislių sąrašą įtrauktų veislių išsaugojimą ar atkūrimą.

Pokyčiai audito metu

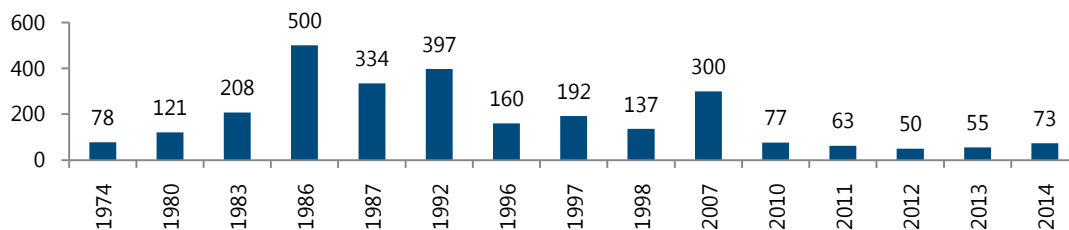
Žemės ūkio ministerijos atliktame programos „Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimas“ vertinime teikta rekomendacija „surasti galimybes ūkinių gyvūnų genetinius išteklius saugoti dviuose skirtinguose vietose, numatant būtiną tam finansavimą“ turi būti įgyvendinta iki 2015 m. pabaigos. Ministerijos teigimu, šiuo metu tik žemaitukai ir senojo lietuviško genotipo trakėnai saugomi skirtingose teritorijose. Kitų veislių išnykimo rizika dėl jų laikymo vienoje teritorijoje išlieka.

2.3. Nežinomas trijų saugotinių veislių populiacijų skaičius ir valstybės lygmeniu nesiimta veiksnių joms išsaugoti ar atkurti

Nustatyta, kad dviejų į saugotinių veislių sąrašą įtrauktų veislių (Lietuvos skalikų, Lietuvos vietinių bičių, senojo lietuviško genotipo trakėnų) duomenys nekaupiami Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centre, todėl oficialiai nežinoma, koks jų skaičius yra Lietuvoje, kiek gyvulių laikytojų juos laiko, kaip jie pasiskirstę Lietuvos teritorijoje. Lietuvos kinologų draugijos duomenimis, 2014 m. Lietuvoje buvo 73 skalikų veislės šunys (3 pav.). Šios veislės šunis laiko privatūs laikytojai, Veislininkystės plėtojimo ir Genofondo išsaugojimo programose nenumatytos priemonės juos išsaugoti.

⁵⁴ Žemaitukų, stambųjų žemaitukų, Lietuvos sunkiųjų arklių, Lietuvos šėmųjų galvijų, Lietuvos baltnugarių, Lietuvos juodmargių ir žaliųjų galvijų, senojo genotipo Lietuvos baltųjų kiaulių, Lietuvos vietinių kiaulių, Lietuvos šurkščiavilnių avių, senojo genotipo Lietuvos juodgalvių avių, vištinių žąsų veislės.

⁵⁵ 2015 m. rugpjūčio 18 d. Komisijos Įgyvendinimo sprendimu (ES) 2015/1405, kuriuo dėl Estijos, Latvijos ir Lietuvos įrašų iš dalies keičiamas Įgyvendinimo sprendimo 2014/709/ES dėl gyvūnų sveikatos kontrolės priemonių, susijusių su afrikiniu kiaulių maru tam tikrose valstybėse narėse

3 pav. Lietuvos skalikų skaičiaus kaita 1974–2014 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Lietuvos kinologų draugijos duomenis

Lietuvos vietinės bitės iki 2008 m. buvo saugomos valstybės įstaigoje – Lietuvos agrarinių miškų mokslų centro filialo Žemdirbystės institute. 2007 m. institute užfiksuota, kad ši veislė išnyko. Informacija apie privačius Lietuvos vietinių bičių laikytojus ir jų turimą šios veislės bičių skaičių nekaupama. Lietuvos vietinių bičių veislės atkūrimo ir išsaugojimo tikslas nebuvo įtrauktas į Genofondo išsaugojimo ir Veislininkystės plėtojimo programas, nenumatytos priemonės, nesiimta veiksmų veislės išlikimui užtikrinti, nors Lietuvos vietinės bitės ir Lietuvos skalikai yra įtraukti į saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą.

Siekiant užtikrinti saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių išlikimą, turėtų būti nustatyti aiškūs veislės įtraukimo į saugomų gyvūnų sąrašą kriterijai, kaupiami ir vertinami duomenys apie visas į šį sąrašą įtrauktas saugotinas veisles, nustatyti tikslai ir imtasi veiksmų išnykusioms veislėms atkurti, numatytos konkrečios priemonės, užtikrinančios visų į saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą įtrauktų veislių išlikimą.

3. NEVALDOMA IŠSAMIAI IR TIKSLI INFORMACIJA, REIKALINGA PRIIMTI STRATEGINIUS IR ŪKINIUS VEISLININKYSTĖS SPRENDIMUS

Žemės ūkio ministerijos įgaliotos institucijos, atliekančios gyvulių produktyvumo kontrolę ir nustatančios jų veislinę vertę (7 ir 8 priedai), renka, apdoroja, analizuoja ir veislininkystės informacinėse sistemose saugo produktyvumo kontrolės ir veislinės vertės duomenis⁵⁶. Vienas Veislininkystės plėtojimo programos tikslų – veislininkystės duomenis kaupti bendroje jungtinėje informacinėje duomenų sistemoje⁵⁷.

Audito metu laikėme, kad veislininkystės informacija valdoma tinkamai, kai:

- duomenys kaupiami įteisintose ir integraliose informacinėse sistemose ir registruose;
- kaupiami išsamūs ir tikslūs produktyvumo kontrolės ir veislinės vertės duomenys apie visus veislinius gyvūnus;
- duomenys į informacines sistemas įrašomi ir jose atnaujinami automatinio būdu;
- informacinėse sistemose duomenys nesidubliuoja.

Įvertinus Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro pateiktus duomenis ir dokumentus

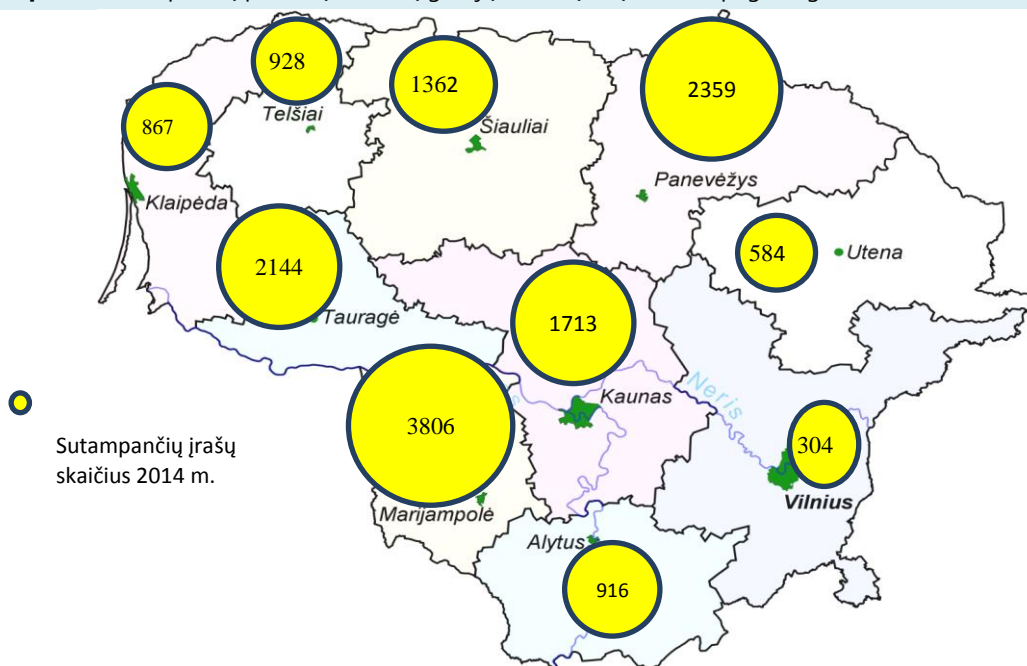
⁵⁶ LR gyvulių veislininkystės įstatymas, 4 str.

⁵⁷ Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtojimo ir rėmimo programa 2010–2015 metams, 3.4 p.

nustatyta, kad:

- nesukurta jungtinė veislininkystės informacinė sistema – iš veikiančių keturių informacinių sistemų ir registro, kaupiančių veislininkystės duomenis (ŪGRIS, GVIS, KVIS, ARVIS, MGAIS), ŪGRIS atiduotas eksploatuoti, parengti visi privalomi dokumentai (registras baigtas kurti ir įteisintas) (10 priedas). Pagal įstatymą turi būti naudojama įteisinta valstybės informacinė sistema ar jos posistemis⁵⁸. Veislininkystės duomenis kaupiant nebaigtose kurti ir neįteisintose informacinėse sistemose, neužtikrinamas duomenų saugumas, didėja rizika, kad informacija gali būti sunaikinta ar pakeista, sugadinta, neteisėtai pasisavinta, paskelbta ar kitaip neteisėtai panaudota;
- veislininkystės duomenys apie kailinius žvėrelius, triušius, avis ir ožkas nekaupiami nė vienoje informacinėje sistemoje;
- funkcionuojančiose keturiuose informacinėse sistemose sukaupti neišsamūs ar netikslūs duomenys; pvz., MGAIS nekaupiami duomenys apie veislinių mėšinių galvijų skerdenas ir mėšos kokybę, netikslūs veislinės medžiagos panaudojimo duomenys (nustatyta, kad GVIS nenurodyta vidutiniškai 32,8 proc. 2012–2014 m. galvijų atsivestų jauniklių tėvystė), MGAIS fragmentiški mėšinių galvijų produktyvumo duomenys, ARVIS – arklių vertinimo, selekcijos duomenys, GVIS neištaisyta apie 15 tūkst. pieninių veislinių galvijų kilmės sutampančių įrašų (4 pav.).

4 pav. Sutampančių pieninių veislinių galvijų kilmės įrašų skaičius pagal regionus 2014 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŽŪIKVC duomenis.

- bulių genetinio vertinimo rezultatai skelbiami neatsižvelgiant į galvijo amžių ir galimybę panaudoti jo veislinę medžiagą: Įvertinus Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro pateiktus ir viešai skelbiamus⁵⁹ bulių genetinio vertinimo duomenis nustatyta, kad vertinami ir viešinami pasenę, nebegyvų, kritusių galvijų duomenys. Be to, duomenys pateikiami

⁵⁸ LR valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymas, 2011-12-15 Nr. XI-1807, 31 str. 6 d.

⁵⁹ Prieiga per internetą <http://www.vic.lt/?mid=493&id=0> [žiūrėta 2015-06-30].

virtotojui nepatrauklios formos. Metodikoje⁶⁰ nenumatyta peržiūrėti duomenis atsižvelgiant į vertinamo galvijo amžiaus ribą. Nustatyta, kad į galutinius ir internete skelbiamus genetinio vertinimo sąrašus patenka daugiau nei prieš 35 metus gimę gyvuliai (11 priedas). Neskelbiama, ar įvertintų bulių veislinės medžiagos galima įsigyti, ar senų bulių veislinė medžiaga kur nors saugoma. Siekiant efektyviau vykdyti selekciją ir gerinti gyvūnų genetinį potencialą, turėtų būti viešinami tikslūs, virtotojui patrauklios formos galvijų genetinio vertinimo duomenys;

- neuztikrintas automatinis veislininkystės duomenų įrašymas ir atnaujinimas: pasikeitus duomenims vienoje sistemoje (ŪGRIS), kitoje (GVIS) jie automatiškai neatnaujinami, todėl būtina juos peržiūrėti ir koreguoti rankiniu būdu; nėra galimybės automatiškai registruoti embrionų transplantacijos būdu atsivesto prieauglio duomenis, nes ŪGRIS negalima vienai karvei priskirti daugiau negu dviejų palikuonių, todėl duomenys koreguojami rankiniu būdu.

Kadangi nėra integralios (jungtinės) veislininkystės duomenų informacinės sistemos, kurioje būtų kaupiami išsamūs, tikslūs visų rūšių duomenys, nėra galimybių tikslingai atrinkti geriausių veislinių savybių turinčius gyvūnus, planuoti selekcinę veiklą, stebėti ir vertinti veislininkystės situaciją tiek šalyje, tiek ir atskirose veislininkystės srityse, planuoti veislininkystės plėtros kryptis yra sudėtinga, todėl integrali sistema (-os) turėtų būti baigta kurti.

Valstybės kontrolė 2013 m. Žemės ūkio ministerijai⁶¹ pateikė rekomendacijas: „parengti ir patvirtinti valdomų žemės ūkio informacinių sistemų nuostatus ir specifikacijas“ ir „parengti ir patvirtinti valdomų žemės ūkio informacinių sistemų saugos nuostatus, veiklos tęstinumo valdymo planus, naudotojų administravimo taisykles ir saugaus elektroninės informacijos tvarkymo taisykles“. Rekomendacijas reikia įgyvendinti iki 2016 m. lapkričio 28 d.

Ministerijos atlikto programos „Kaimo plėtra ir verslo skatinimas“ priemonės „Parama veislininkystei“ vertinimo⁶² ataskaitoje pateikta rekomendacija sukurti gyvulių produktyvumo informacinę sistemą, kuria ūkininkams būtų teikiamos konsoliduotosios ataskaitos, padėsiančios geriau valdyti bandos duomenis, sudaryti selekcijos planus, operatyviai išspręsti susidariusias problemas, planuoti ūkio plėtrą. Rekomendaciją planuojama įgyvendinti iki 2015 m. pabaigos.

Pokyčiai audito metu

Kiaulių veislininkystės informacinė sistema (KVIS) pradėjo funkcionuoti 2014-11-01, šiuo metu tikslinami istoriniai duomenys, sėklinimo apskaitos programa (ŪGRIS) – 2014-12-03. Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras⁶³ 2015-03-31 pateikė ministerijai kuriamos bendros Gyvulių veislininkystės informacinės sistemos nuostatų ir Gyvulių veislininkystės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų projektus derinti.

⁶⁰ LR žemės ūkio ministro 2009-11-05 įsakymas Nr. 3D-834 „Dėl galvijų genetinio vertinimo pagal produktyvumo, reprodukcijos, ūkinio naudojimo trukmės požymius metodikų ir veislinių bulių vertinimo komisijos patvirtinimo“.

⁶¹ 2013-12-31 valstybinio audito ataskaita „Žemės ūkio ministerijos informacinių išteklių valdymas“ Nr. VA-P-90-1-25.

⁶² Vertinimo ataskaita, parengta vykdant LR Vyriausybės 2013-05-31 nutarimą Nr. 484.

⁶³ 2015-03-31 raštas Nr. 1S-2334.

4. NESUDARYTOS TINKAMOS SĄLYGOS ŪKINIŲ GYVŪNŲ PRODUKTYVUMO NUSTATYMĄ VYKDYTI EFEKTYVIAU

Produktyvumas ir veislinė vertė nustatomi turint tikslą vykdyti kryptingą selekciją ir gerinti gyvulių genetinį potencialą, sudaryti sąlygas gerinti reprodukciją, gyvulių sveikatą, mažinti auginimo išlaidas, didinti produkcijos kiekį ir gerinti jos kokybę. Produktyvumo kontrolė – tai individualių ir veislės produktyvumo savybių nustatymas, duomenų apskaita, registravimas ir kaupimas veislininkystės informacinėje sistemoje⁶⁴. Ūkininkai, atsižvelgdami į rinkos poreikius ir savo ūkio galimybes, savanoriškai sprendžia, ar dalyvauti produktyvumo kontrolės sistemoje, išskyrus atvejus, kai ūkis gauna ES paramos lėšų pagal tam tikras priemones. Tuomet norint gauti paramą produktyvumo kontrolė yra viena privalomų sąlygų. Produktyvumo kontrolę vykdo ir gyvulių veislinę vertę nustato Žemės ūkio ministerijos įgaliotos valstybės įmonės ar kitos institucijos⁶⁵ (7 ir 8 priedai). Audito metu laikėme, kad gyvulių produktyvumo nustatymas organizuojamas efektyviai, kai:

- daugiau nei 80 proc.⁶⁶ pieninių galvijų yra kontroliuojama;
- ūkininkui sudarytos tinkamos sąlygos pieninių galvijų produktyvumo kontrolei vykdyti: teisės aktuose numatyta galimybė pasirinkti taikomą metodą ir paslaugos tiekėją, sukurta mokymo sistema ir ūkininkams vykdomi reguliarūs mokymai, kurių metu ūkininkams suteikiama žinių apie produktyvumo kontrolės naudą, B ir C metodo taikymą (12 priedas);
- taikomi nauji metodai – didėja genomo tyrimų skaičius; pradėta taikyti „B“ metodas ir juo kontroliuojamų pieninių galvijų dalis didėja;
- pieninių galvijų produktyvumo savybių nustatymo paslaugų įkainiai diferencijuoti atsižvelgiant į ūkio modernizavimo lygį (ar ūkis turi bandų valdymo sistemas);
- mėšinių ožkų ir avių produktyvumui nustatyti taikomas kontrolinio penėjimo metodas;
- sukauptų duomenų pagrindu vertinama visų ūkinių gyvūnų genetinė vertė.

Įvertinus produktyvumo kontrolę reglamentuojančius teisės aktus ir ministerijos, Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos ir Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro pateiktus duomenis ir dokumentus nustatyta, kad:

- Palyginti su kitomis ES šalimis Lietuvoje mažai kontroliuojamas pieninių galvijų produktyvumas.

Pieninių galvijų produktyvumo kontrolė gali būti vykdoma taikant A, B ir C metodus (12 priedas)⁶⁷. Visi jie pripažinti ICAR⁶⁸ kaip tinkami vykdyti produktyvumo kontrolę. ŽŪIKVC 2014 m. spalio 1 d. duomenimis, šalies ūkiuose kontroliuotas 46 proc. laikomų karvių produktyvumas⁶⁹ (ES šalyse produktyvumo kontrolę vykdo beveik dvigubai daugiau – apie 80 proc. – pieninių galvijų ūkių, pvz.: Čekijoje kontroliuotas 95 proc. laikomų karvių produktyvumas, Estijoje – 93 proc., Danijoje – 90 proc., Olandijoje – 89 proc., Švedijoje ir Vokietijoje – po 84 proc., Slovakijoje

⁶⁴ LR gyvulių veislininkystės įstatymas, 2 str. 11 p.

⁶⁵ LR gyvulių veislininkystės įstatymas, 3 str. 2 d.

⁶⁶ ES vidurkis.

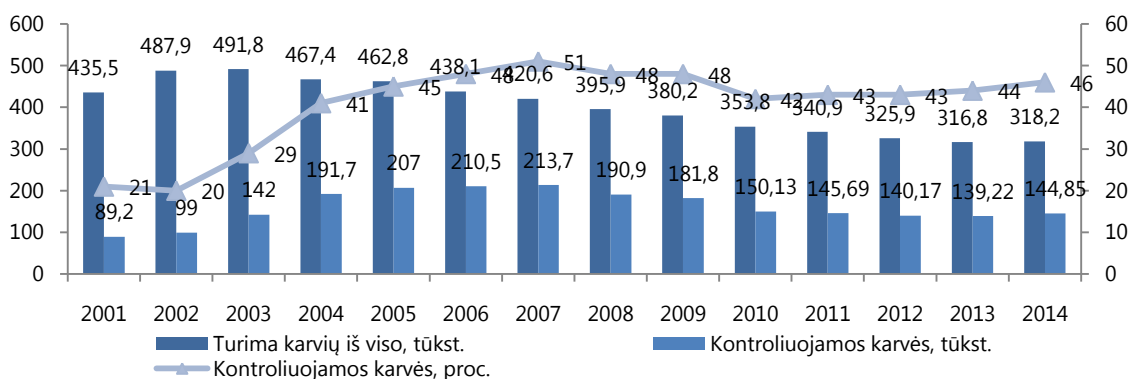
⁶⁷ LR žemės ūkio ministro 2009-12-07 įsakymu Nr. 3D-934 patvirtintos Pieninių gyvulių produktyvumo kontrolės organizavimo taisyklės, 7 p.

⁶⁸ International Committee for Animal Recording (ICAR) sertifikatu patvirtinama, kad veislinės pieninės apskaitos standartai atitinka tarptautinės organizacijos reikalavimus.

⁶⁹ Kontroliuotas 144 tūkst. iš 318 tūkst. karvių produktyvumas.

ir Slovėnijoje – po 80 proc., Suomijoje – 83 proc., Vengrijoje – 68 proc., Austrijoje – 76 proc., Latvijoje – 73 proc.). Lietuvoje kontroliuojamų pieninių karvių skaičius 2014 m. buvo 5 procentiniais punktais mažesnis, palyginti su 2007 metais (5 pav.);

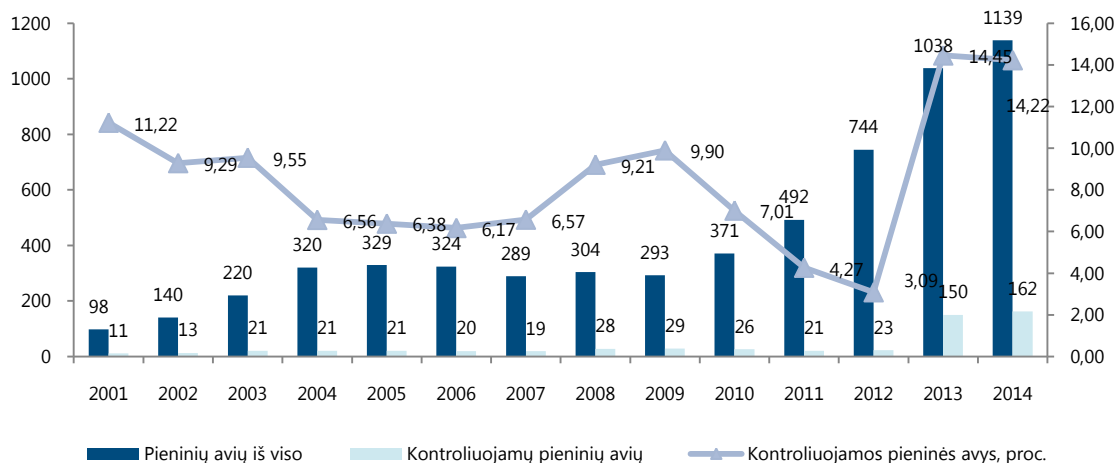
5 pav. Kontroliuojamų karvių skaičius 2001–2014 m. laikotarpiu⁷⁰

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŽŪIKVC duomenis.

- Išlieka maža kontroliuojamų pieninių avių dalis – produktyvumo kontrolė vykdoma apie 14 proc. visų laikomų pieninių avių (6 pav.).

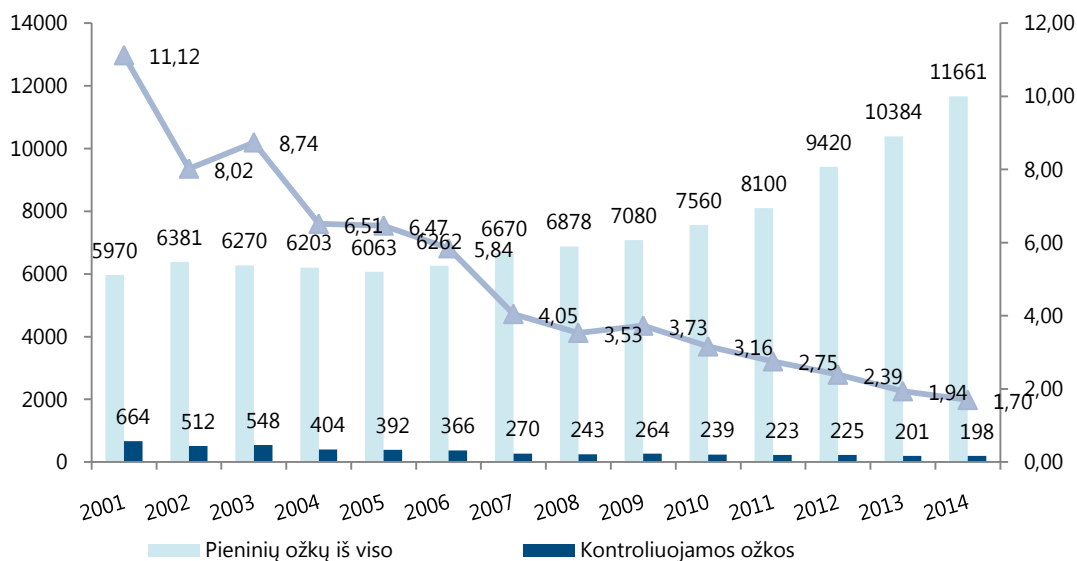
6 pav. Kontroliuojamų pieninių avių skaičius 2001–2014 m. laikotarpiu

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŽŪIKVC duomenis.

- Dvigubai sumažėjo kontroliuojamų pieninių ožkų skaičius: 2014 m. vykdyta 1,7 proc. pieninių ožkų produktyvumo kontrolė, 2010 m. – 3,73 proc.

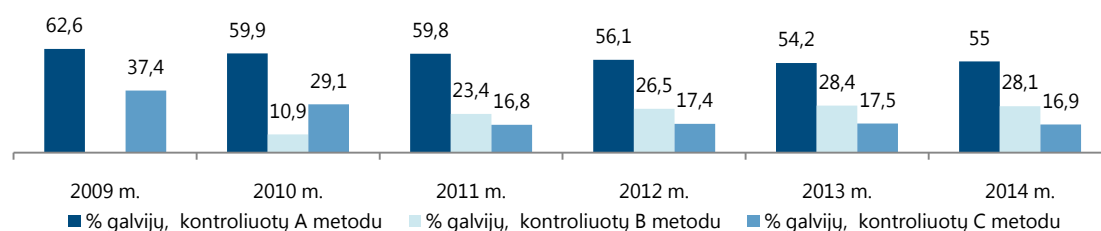
⁷⁰ LR žemės ūkio ministro 2014-06-16 įsakymas Nr. 3D-363.

7 pav. Kontroliuojamų pieninių ožkų skaičius 2001–2014 m. laikotarpiu

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŽŪIKVC duomenis.

- Pieninių galvijų produktyvumui kontroliuoti pradėtas taikyti naujas B metodus, tačiau juo kontroliuojamų galvijų dalis pastaruoju metu nesikeičia.

Veislininkystės plėtojimo programoje pieninių galvijų produktyvumo kontrolei numatyta pradėti taikyti naują metodą – B⁷¹. Nustatyta, kad 2010 m. jis pradėtas taikyti, tuomet juo kontroliuota apie 10 proc. karvių, o 2013–2014 m. juo kontroliuojamų karvių dalis liko nepakitusi ir sudarė apie 28 proc. (8 pav.) Daugiausia taikomas A metodas: iš 2014 m. produktyvumo kontrolę vykdančių 4 027 ūkių jį taiko 3 471 (86 proc.), B – 178 (4 proc.), C – 378 (10 proc.), iš šiuose ūkiuose laikomų 143,4 tūkst. pieninių galvijų A metodu kontroliuojama 78,9 tūkst. (55 proc.) (8 pav.).

8 pav. Pieniniai galvijai, kontroliuoti skirtingais produktyvumo kontrolės metodais, proc.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŽŪIKVC duomenis.

Ūkininkai nepasinaudoja galimybe kontroliuoti gyvulių produktyvumą, nors kontrolės vykdymas iš dalies finansuojamas iš valstybės biudžeto. Kiekvienam kontroliuojamos pieninių galvijų bandos savininkui, jei karvių skaičius bandoje didesnis kaip 5 (nuo 2014-06-20 – 6), valstybė kompensuoja 70 proc. pieninių galvijų produktyvumo kontrolės paslaugos kainos už kiekvieną kontroliuojamą gyvulį⁷². Šią sumą Žemės ūkio ministerija tiesiogiai perveda paslaugą teikiančiai įmonei (UAB „Gyvulių produktyvumo kontrolė“), o ūkininkas už paslaugą įmonei papildomai sumoka 30 proc. paslaugos vertės. Taikant A metodą iš valstybės biudžeto už vieną laikomą

⁷¹ Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtojimo ir rėmimo programa 2010–2015 metams, 4.4 p.

⁷² Pagalbos veislininkystei taisyklės, 8 p.

gyvulį skiriama nuo 18,54 iki 21 Eur per metus, B metodą – 8,11–8,98 Eur, C metodą – 9,27–10,72 Eur⁷³. Kasmet UAB „Gyvulių produktyvumo kontrolė“ už pieninių galvijų produktyvumo kontrolės paslaugas iš valstybės biudžeto gauna apie 2,6 mln. Eur (82 proc. priemonės „Paramos veislininkystei“ veiklai „Gyvulių genetinės kokybės arba produktyvumo tyrimai“ skiriamų lėšų)⁷⁴ 70 proc. bendrovės pajamų sudaro pajamos už produktyvumo kontrolės vykdymą A metodu. Įmonė yra vienintelė gyvulių produktyvumo paslaugos tiekėja Lietuvoje⁷⁵.

Nustatyta, kad nebuvo vykdomos priemonės, siekiant suteikti ūkininkams informacijos apie produktyvumo kontrolės naudą ūkiui, nebuvo organizuoti reguliarūs mokymai naujo pieninių galvijų produktyvumo kontrolės B metodo taikymo klausimais. Nuo 2010 metų nebuvo reguliariai organizuojami mokymai ūkininkams, pradėjusiems vykdyti produktyvumo kontrolę ir pradėjusiems naudotis galvijų veislininkystės informacine sistema (GVIS): 2010 m. Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Veterinarijos tęstinio mokymo ir konsultavimo centras organizavo vienerius trijų dienų kursus, 2011–2012 m. kursus organizavo Lietuvos zootechnikų sąjunga. 2013–2014 m. mokymai neorganizuoti. 2013–2014 m. produktyvumo kontrolę pradėjo vykdyti ir naudoti GVIS apie 400 mokymų neišklausiusių ūkininkų, t. y. ketvirtadalis visų GVIS naudotojų.

- Produktyvumo paslaugos įkainiai nediferencijuoti atsižvelgiant į ūkių, turinčių bandų valdymo sistemą, galimybes vykdyti produktyvumo kontrolę ir automatiniu būdu teikti duomenis į veislininkystės informacines sistemas.

Galiojantys gyvulių produktyvumo kontrolės paslaugų įkainiai apskaičiuoti pagal Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto 2005 m. atliktus UAB „Gyvulių produktyvumo kontrolė“ kontrolės asistentų darbo dienos stebėjimus, nustačius laiko normatyvus vienam pieno mėginiui paimti, neatsižvelgiant į ūkio modernizavimo lygį (pvz., ar ūkis turi bandos valdymo sistemą). Lietuvoje yra apie 140 stambių ūkių, įsidiegusių bandų valdymo sistemas, nes ūkio modernizavimas remiamas ES paramos lėšomis. Apie 80 proc. iš jų vykdo gyvulių produktyvumo kontrolę ir už paslaugą moka pagal įkainius, kurie nustatyti neatsižvelgiant į produktyvumo kontrolės asistento darbo krūvį ūkyje, turinčiame bandų valdymo sistemą, pvz., kontrolės asistentui nereikia atlikti tam tikrų darbų – sverti primelžtą pieną, žymėti pieno mėginius brūkšniniais kodais, įrašyti produktyvumo duomenis į GVIS rankiniu būdu ir kt. (13 priedas).

Siekiant, kad gyvulių produktyvumo kontrolė būtų organizuojama efektyviau ir būtų taupomos produktyvumo nustatymo paslaugoms skirtos valstybės biudžeto lėšos, produktyvumo kontrolės vykdymas ir produktyvumo nustatymo paslaugų įkainiai turėtų būti diferencijuoti, atsižvelgiant į ūkius, turinčius valdymo sistemas ir pasikeitusį kontrolės asistento darbo krūvį.

Pokyčiai audito metu

2015 m. rugpjūčio 1 d. įteisintas ir pieno mėginių žymėjimas nenaudojant brūkšninio kodo⁷⁶.

- Pieninių galvijų produktyvumui nustatyti gali būti taikomi ir kiti nauji metodai, pvz., genomo metodas. Veislininkystės programoje⁷⁷ buvo numatyta modernizuoti ūkininkų gyvūnų

⁷³ Priklausomai nuo laikomų gyvulių skaičiaus ir taikomo pieno kiekio ir sudėties apskaitos būdo.

⁷⁴ Pagal Žemės ūkio ministerijos programos „Kaimo plėtra ir verslo skatinimas“ priemonės „Parama veislininkystei“ 3.2 veiklos kryptį.

⁷⁵ LR žemės ūkio ministro 2011-02-08 įsakymas Nr. 3D-88.

⁷⁶ LR žemės ūkio ministro 2015 m. liepos 17 d. įsakymas Nr. 3D-577 dėl LR žemės ūkio ministro 2009 m. gruodžio 7 d. įsakymo Nr. 3D-934 „Dėl Pieninių gyvulių produktyvumo kontrolės organizavimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo

⁷⁷ Ūkininkų gyvūnų veislininkystės plėtojimo ir rėmimo programa 2010–2015 metams, patvirtinta LR žemės ūkio ministro 2009-12-24 įsakymu Nr. 3D-1026, 3.5 p.

produktyvumo vertinimo technologijas. Genominė selekcija yra paremta nustatymu, kokius ūkiškai naudingų savybių genus gyvūnas yra paveldėjęs⁷⁸. Tiriamas ką tik gimęs prieauglis (pagal plauką, spermą, kraują), norint sužinoti, kokie jo genuose užprogramuoti selekcionuojami požymiai⁷⁹. Tai leidžia sumažinti giminingumo lygį populiacijoje, nes vykdoma veislinių bulių atranka ne tik pagal tėvus, bet ir pagal iš kitų protėvių paveldėtus pageidaujamas genus ir suteikia informaciją apie prognozuojamą galvijo produktyvumą, todėl ūkininkas pagal šio tyrimo rezultatus gali iš karto nuspręsti, ar tikslinga toliau auginti galviją. Genomo tyrimai atliekami užsienyje. Vykdomos priemonės, skatinant ūkininkus tirti produktyvumą naujais metodais buvo nepakankamos – genomo tyrimų skaičius ir tokius tyrimus turėjusių galimybę atlikti ūkininkų skaičius mažėjo (4 lentelė).

4 lentelė. Pieninių bulių vertinimai genomo tyrimo metodu 2010–2014 m.

Metai	2010	2011	2012	2013	2014
Atlikta genomo tyrimų per metus, iš viso	–	–	83	50	50
Ūkių (savininkų) skaičius, kurių galvijams atliktas genomo tyrimas	–	–	13	14	11
Vidutinis vieno tyrimo įkainis, Eur			85,49		251,96
Atlikta genomo tyrimų per metus, iš viso, vnt.	–	–	83	50	50
Gauta valstybės paramos eurai per metus, iš viso	0	0	7 095,69	0	12 598,47

Šaltinis – Lietuvos galvijų veisėjų asociacija.

Tradicinis bulių vertinimas pagal dukteris užtrunka maždaug 6 metus, todėl yra gerokai imlesnis ištekliams (reikia 6 metus išlaikyti darbuotojus, infrastruktūrą ir kt.). Lietuvoje 2010–2014 m. laikotarpiu buvo vertinama apie 150 pieninių bulių, įvertinti 45 (5 lentelė).

5 lentelė. Pieninių bulių vertinimai tradiciniu metodu 2010–2014 m.

Metai	2010	2011	2012	2013	2014
Vertintų pieninių bulių skaičius, iš viso	52	28	20	24	23
Įvertintų pieninių veislių bulių skaičius	1	13	12	5	14
Gauta valstybės paramos eurai, iš viso	151 471,26	60 531,45	59 535,15	35 504,51	10 878,70
Vieno buliaus vertinimo išlaidos eurai	151 471,26	4 656,22	4 961,19	7 100,90	7 205,74

Šaltinis – Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos duomenys

Žemės ūkio ministerijos atstovų nuomone, genomo tyrimas gali būti naudojamas kaip papildomas metodas pieninių galvijų produktyvumui nustatyti.

- Mėsinių galvijų, kiaulių produktyvumo nustatymu kontrolinio penėjimo stotyje pasinaudoja mažai ūkių;

Pagal Europos Komisijos sprendimą⁸⁰ valstybėse narėse gali būti taikomi du grynaveislių ir

⁷⁸ Genomo vertinimo patikimumas siekia 60–70 proc.

⁷⁹ Pieningumas, pieno riebumas ir baltymingumas bei kiti.

⁸⁰ Europos Komisijos sprendimas Nr. 89/507/EEB.

hibridinių veislių kiaulių produktyvumo stebėsenos bei jų genetinės vertės nustatymo metodai: produktyvumo išbandymas stotyje ir produktyvumo išbandymas ūkyje. Lietuvoje pasirinktas kontrolinio penėjimo stotyje metodas. Nustatyta, kad 2010–2014 m. kiaulių produktyvumo kontrolės paslauga naudojosi apie 20 kiaulių ūkių, bulių kontrolinio penėjimo paslauga – apie 25 ūkių. Kasmet patikrinama apie 100 galvijų ir daugiau kaip 1 000 kiaulių (6 lentelė).

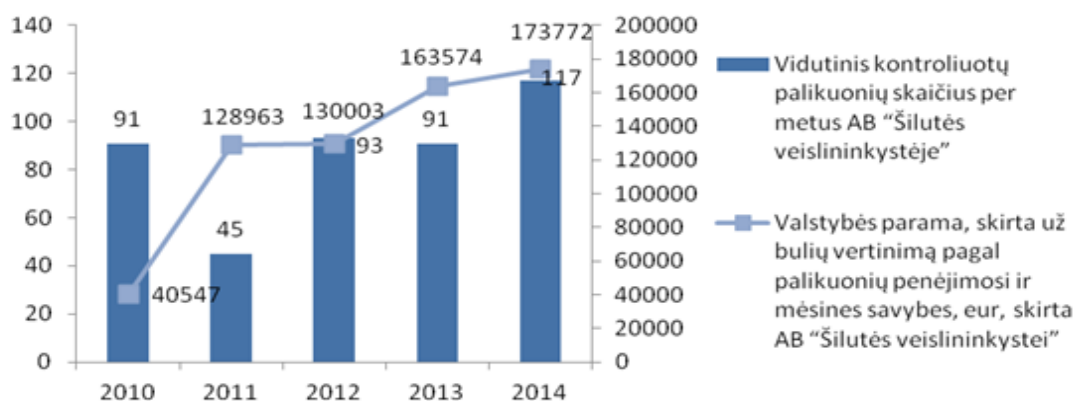
6 lentelė. Vertinamų kiaulių ir mėsinių bulių bei jų palikuonių skaičius per metus

Metai	2010	2011	2012	2013	2014
Įvertinta kuilių, paršavedžių, paršelių per metus kontrolinio penėjimo metu, vnt.	3 856	1 697	1 590	1 162	1 239
Vidutinis kontroliuotų bulių palikuonių skaičius per metus AB „Šilutės veislininkystė“, vnt.	91	45	93	91	117

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ministerijos duomenis

Valstybės parama už bulių palikuonių vertinimą didėja (9 pav.), tačiau vietinių bulių reproduktorių veislinė medžiaga mažai naudojama. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvoje tikrinamų bulių sperma yra mažai naudojama, nes ūkiai pageidauja atvežtos iš užsienio. Vietinė sperma teikiama apie 18 proc. rinkos, todėl vertingiausių galvijų atrinkimo rezultatai naudojami mažai.

9 pav. Vertinamų mėsinių bulių palikuonių skaičius kasmet ir valstybės paramos suma (Eur) už bulių palikuonių vertinimą

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŽŪM duomenis.

- Neatliekamas mėsinių ožkų ir mėsinių avių kontrolinis penėjimas. UAB „Šeduvos avininkystė“⁸¹ kontrolinį penėjimą planuoja pradėti 2016 m.⁸².

Siekiant, kad kuo daugiau ūkininkų vykdytų gyvulių produktyvumo kontrolę ir ūkininkų gyvūnų veislinės vertės ir produktyvumo nustatymui būtų naudojamos modernizuotos ūkininkų gyvūnų produktyvumo technologijos, reikia numatyti ir įgyvendinti priemones, skatinančias produktyvumo kontrolės vykdymą ir naujų produktyvumo kontrolės technologijų taikymą, sukurti mokymo sistemą ir vykdyti ūkio subjektams mokymus dėl produktyvumo kontrolės B ir C metodų taikymo, diferencijuoti produktyvumo kontrolės įkainius pagal ūkio modernizavimo lygį.

⁸¹ Bendrovė priskirta A kategorijos veislynei, remiantis Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos viršininko 2008-03-31 įsakymu Nr. 1A-9 patvirtintomis Avių veislynų vertinimo taisyklėmis.

⁸² UAB „Šeduvos avininkystė“ vykdo investicinį projektą „Gyvulių ir paukščių veislinės vertės nustatymo centro plėtra – UAB „Šeduvos avininkystė“ avių genofondo išsaugojimo ir platinimo bazės modernizavimas“. Projekto tikslas – pastatyti 250-ies avinukų kontrolinio penėjimo stotį, atlikti avinukų kontrolinį penėjimą, teikti genetinės kokybės ir produktyvumo nustatymo paslaugas. Projekto pradžia – 2014-01-15, pabaiga – 2015-06-30.

5. NEEFEKTYVI VALSTYBINĖ VEISLININKYSTĖS PRIEŽIŪRA

Valstybinę veislininkystės priežiūrą vykdo Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba – tikrina, kaip gyvulių veislininkystės institucijos, veislinius gyvulius auginantys fiziniai ir juridiniai asmenys vykdo Gyvulių veislininkystės įstatymą ir kitus gyvulių veislininkystę reglamentuojančius teisės aktus⁸³ (tarnybos vykdomos funkcijos pateiktos 7 priede). Tarnybos kontroliuojamų subjektų skaičius per 2010–2014 m. sumažėjo 8,6 proc. – nuo 6 245 iki 5 709.

Priežiūros institucijos turi taikyti tokius bendradarbiavimo būdus ir formas, kurie mažintų administracinę ir priežiūros naštą ūkio subjektams, taupytų valstybės (institucijos) išteklius, didintų priežiūros efektyvumą. Priežiūros institucijos turi keistis informacija, susijusia su tikrinamų ūkio subjektų ir veiklos rizikingumu, patikrinimų duomenimis ir rezultatais⁸⁴.

Audito metu laikėme, kad valstybinė veislininkystės kontrolė efektyvi, kai:

- siekiant sumažinti administracinę naštą verslui, daugiausia patikrinimų atliekama naudojant kontrolinius klausimynus, Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba keičiasi su Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba ir Nacionaline mokėjimo agentūra subjektų stebėsenos ir priežiūros metu surinkta informacija, institucijų patikrų metu naudojamų klausimynų klausimai nesikartoja, institucijos keičiasi produktyvumo kontrolės duomenimis ir subjektui nereikia rinkti popierinių pažymų, norint gauti ES paramą;
- Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba subjektuose neatlieka neplanuotų, su priežiūros funkcijomis nesusijusių, veiksmų;
- patikrinimams atlikti subjektai atrenkami įvertinus jų riziką, remiantis tiksliais ankstesnių patikrinimų duomenimis, visi subjektai tikrinami nustatytu periodiškumu.

Įvertinus Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos, Nacionalinės mokėjimo agentūros, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, pripažintų veislininkystės institucijų, UAB „Gyvulių produktyvumo kontrolė“ pateiktus dokumentus ir duomenis, nustatyta, kad:

- nepakankamas priežiūros institucijų bendradarbiavimas, siekiant sumažinti administracinę naštą ūkininkui:
 - priežiūrą atliekančių institucijų (Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, Nacionalinės mokėjimo agentūros, Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos) patikrų klausimai kartojasi (pvz., dėl gyvūnų ženklinimo, jų gerovės ir laikymo sąlygų);
 - minėtos tarnybos renka ir kaupia informaciją apie veislinės medžiagos įsigijimą, tačiau šia informacija nesikeičia – atlikdami importo procedūrą Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos specialistai surašo duomenis į informacinę sistemą, o Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba iš ūkio subjekto gauna tą pačią informaciją raštu; šių tarnybų duomenys apie veislinės medžiagos įsigijimą sutampa 1 atveju iš 14 (15 priedas);
 - Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba ir Nacionalinė mokėjimo agentūra nesikeičia informacija apie gyvulių produktyvumo kontrolės vykdymą, pvz., agentūra negauna gyvulių produktyvumo kontrolės duomenų iš tarnybos, informacinių duomenų sistemų informacija neišsami, todėl ūkio subjektai gaišta laiką iš UAB „Gyvulių

⁸³ LR gyvulių veislininkystės įstatymas, 16 str.

⁸⁴ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas, 7.17 p.

produktyvumo kontrolė” ir Mėsinių galvijų augintojų ir gerintojų asociacijos rinkdami popierines pažymas, reikalingas teikiant prašymą gauti ES paramą.

Pavyzdys

UAB „Gyvulių produktyvumo kontrolė” nuo 2013 m. išdavė daugiau kaip 500 pieninių galvijų produktyvumo kontrolės pažymų, Mėsinių galvijų augintojų ir gerintojų asociacija – apie 50 pažymų.

- pas subjektus neplanuotai vykstanta ne patikrinimo tikslais. Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos atstovai, vadovaudamiesi viršininko įsakymu⁸⁵, 2010–2014 m. apie 230 kartų vyko į ūkius ne patikrinimo tikslais. Nenumatyta ne patikrinimo tikslais vykdomų vizitų pas ūkio subjektus tvarka ir tikslingumas bei atrankos kriterijai.
- kai kurių subjektų tarnyba periodiškai netikrina, pvz.: subjektų rizika vertinama netikslių duomenų pagrindu, todėl netinkamai, ne pagal Rizikos vadovą⁸⁶, suplanuoti patikrinimai: nustatyta periodiškumu, kas 2 metus netikrinti gyvūnų sėklintojų, bičių ir kailinių žvėrelių ūkiai, veislynai, kasmet netikrinama Lietuvos žvėrelių augintojų asociacija, nors ji turi pripažintos veislininkystės institucijos statusą. Numatyti selekcinį branduolių laikytojų periodinės priežiūros patikrinimai (2014 metais patikrinti valstybės valdomų įmonių laikomi selekciniai branduoliai, nenumatyta tikrinti privačius ūkius, laikančius selekcinis branduolius).
- nepakankama nustatytų pažeidimų šalinimo stebėseną – nenumatyta tvarka, kokiais atvejais vykdoma grįžtamoji kontrolė, atsižvelgiant į pažeidimų reikšmingumą⁸⁷, mažėja ūkio subjektų grįžtamosios kontrolės patikrinimų skaičius (2012 m. – 30, 2013 m. – 14, 2014 m. – 7) (14 priedas).

Siekiant sumažinti administracinę naštą verslui ir užtikrinti efektyvesnę veislininkystės subjektų priežiūrą, būtina bendradarbiauti su kontroliuojančiomis institucijomis ir keistis patikrinimų metu gauta informacija. Siekiant veislininkystės subjektų priežiūrą vykdyti efektyviau, subjektai patikrinimams turėtų būti atrenkami remiantis jų rizikos vertinimu ir tiksliais ankstesnių patikrinimų duomenimis, visi subjektai tikrinami nustatyta periodiškumu. Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba subjektuose neturėtų atlikti perteklinių, su kontrolės funkcijomis nesusijusių, veiksmų.

Pokyčiai audito metu

Patvirtinta ūkio subjektų, laikančių Lietuvos ūkinių genofondinių gyvūnų selekcinis branduolius, veiklos patikrinimų tvarka⁸⁸. Joje numatyta kontroliuoti valstybės valdomose įmonėse laikomų gyvūnų selekcinis branduolius. Patvirtinta naujai įkurtos AB „Kiaulių veislininkystė”, vykdančios veislinių kiaulių produktyvumo kontrolę, kiaulių kontrolinį penėjimą, veiklos patikrinimo tvarka⁸⁹. Patikslinta UAB „Šilutės veislininkystė” veiklos patikrinimo tvarka⁹⁰. Pakeistos Konsultavimo taisyklės⁹¹ – numatyta konsultavimo paslaugą teikti vietoje nuvykus pas ūkio subjektą. Auditorių

⁸⁵ Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos 2012-04-17 įsakymas Nr. 1A-16 „Dėl ūkinių gyvūnų ūkių patikrinimo tvarkų patvirtinimo”, 2.1.2 p.

⁸⁶ Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos 2012-12-27 įsakymas Nr. 1A-64 „Dėl Rizikos vadovo patvirtinimo”.

⁸⁷ Nenumatyta, kokie pažeidimai kontroliuojamų subjektų grupėse priskiriami mažareikšmiams, kokie reikšmingiems.

⁸⁸ Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos viršininko 2014-10-14 įsakymas Nr. 1A-53.

⁸⁹ Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos viršininko 2014-12-05 įsakymas Nr. 1A-71.

⁹⁰ Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos viršininko 2014-12-05 įsakymas Nr. 1A-70.

⁹¹ Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos 2013-01-07 įsakymu Nr. 1A-1 patvirtintos Asmenų konsultavimo Valstybinėje gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos taisyklės (pakeitimas 2015-02-25 įsakymu Nr. 1A-10).

nuomone, toks Konsultavimo taisyklių pakeitimas sudaro prielaidas neefektyviai naudoti išteklius (žmogiškuosius, finansinius, laiko), todėl būtina numatyti aiškius konsultavimo paslaugos teikimo vietoje pas ūkio subjektą kriterijus.

1-ojo audito departamento direktorius

Laimonas Čiakas

1-ojo audito departamento vyriausioji valstybinė auditorė

Loreta Katinienė

Valstybinio audito ataskaitos kopijos (po vieną egz.) pateiktos (-i):

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui,

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai.

Auditas atliktas, vykdant 2014-09-15 pavedimą Nr. P-10-10-01

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Loreta Katinienė (grupės vadovė)

Tadas Paulavičius

Rasa Cickevičiūtė-Rutkauskienė (nuo 2015-04-21)

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtra“
1 priedas

Pagrindiniai audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
1.	<p>Dokumentų peržiūra ir duomenų analizė. Nagrinėjome patikrų planus, veiklos ataskaitas, strateginius dokumentus, teisės aktus, statistinė informaciją ir kitus dokumentus.</p> <p>Raštai dėl informacijos gavimo išsiųsti: Žemės ūkio ministerijai, Valstybinei gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos, VĮ „Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centrai“, Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmams, UAB „Gyvulių produktyvumo kontrolei“, AB „Lietuvos veislininkystei“, VĮ „Pieno tyrimams“, Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos, Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai, Lietuvos veterinarijos akademijai, UAB „Šeduvos avininkystei“, UAB „Šilutės veislininkystei“, UAB „Lietuvos žirgynui“, AB „Kiaulių veislininkystei“, UAB „Upytės eksperimentiniam ūkiui“, UAB „Dotnuvos eksperimentiniam ūkiui“, UAB „Panevėžio veislininkystei“.</p>	<p>Nustatyti, ar tinkamas teisinis reglamentavimas ir funkcijų pasidalijimas. Įvertinti pokyčius audituojamu laikotarpiu, audito ataskaitoje pateikti konkrečių pavyzdžių. Surinkti auditui reikalingus duomenis ir įrodymus iš veislininkystės sistemos dalyvių.</p>
2.	<p>Pokalbiai su: Žemės ūkio ministerijos, Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos, Žemės ūkio rūmų, VĮ „Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro“, AB „Lietuvos veislininkystės“, Lietuvos galvijų veisėjų asociacijos, Lietuvos ristiūnų sporto asociacijos, VĮ „Pieno tyrimų“, UAB „Gyvulių produktyvumo kontrolės“, Lietuvos arabų arklių augintojų asociacijos, AB „Kiaulių veislininkystės“ atstovais.</p>	<p>Surinkti auditui reikalingus įrodymus ir atlikti jų analizę. Analizuoti, kaip plėtojama veislininkystė, kokias problemas ir jų sprendimo būdus mato šios sistemos dalyviai.</p>
3.	<p>Stebėjimas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 2014-09-19 dalyvavome Panevėžio rajono savivaldybės Naujamiesčio seniūnijoje, Algirdiškėse vykusioje parodoje; ▪ 2015-07-03 susipažinome su VĮ „Pieno tyrimai“, AB „Kiaulių veislininkystė“, UAB „Šeduvos avininkystė“, UAB „Dotnuvos eksperimentinio ūkio“, UAB „Upytės eksperimentinio ūkio“ veikla. 	<p>Stebėti parodos vykdymą, stebėti vykdomą darbą, bendrauti su veislininkystės paramos gavėjais ir paramą administruojančių institucijų atstovais.</p>

Šaltinis – Valstybės kontrolė

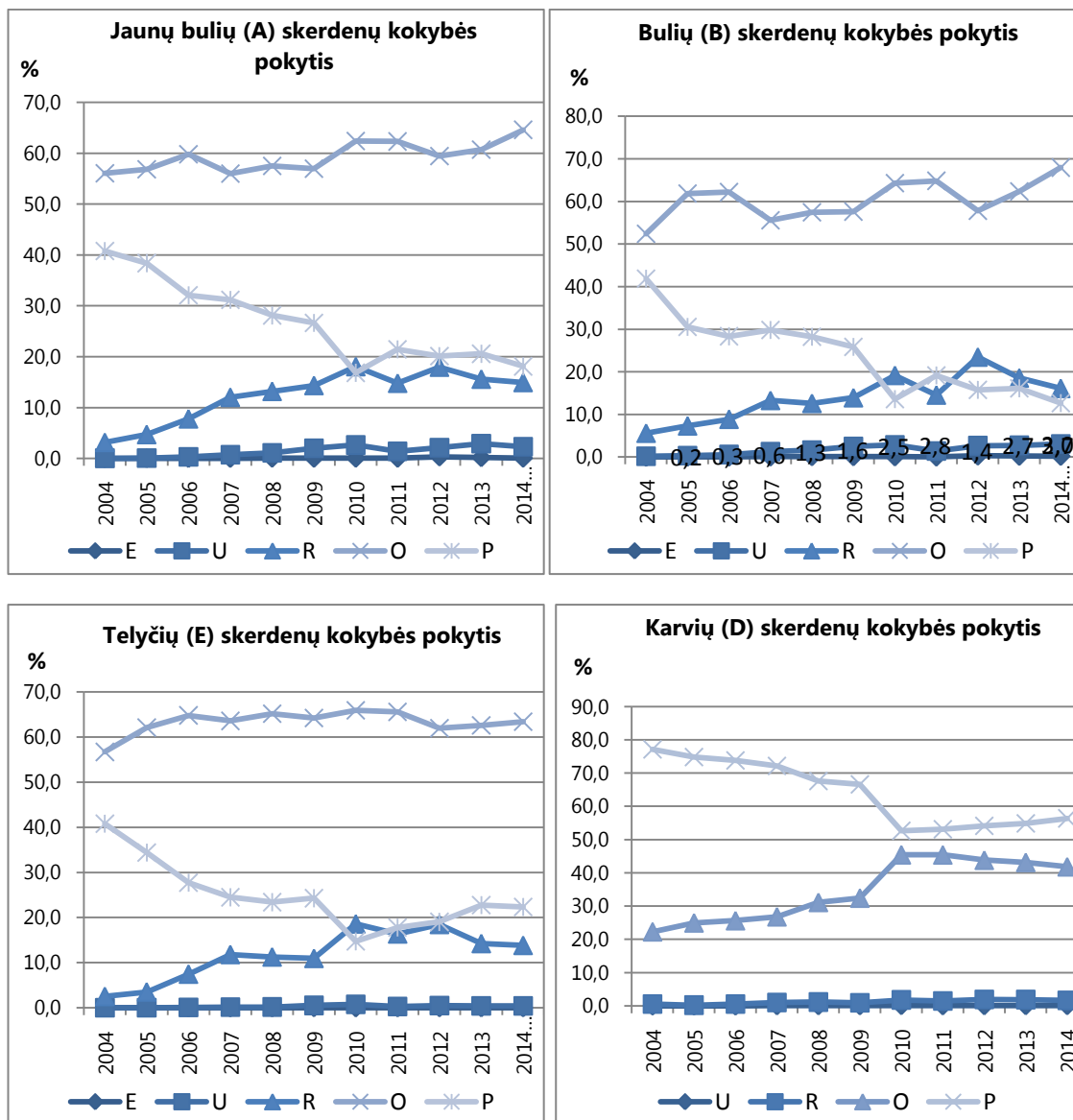
Informacija apie saugomas veisles

Eilės Nr.	Gyvūnas/Veislė	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Arkliai								
1.	Žemaitukai	261	312	361	404	468	534	602
2.	Stambieji žemaitukai	373	417	457	520	585	641	711
3.	Lietuvos sunkieji	598	728	876	1 038	1 210	1 416	1 704
Galvijai								
4.	Lietuvos baltnugariai	1 518	1 638	1 760	1 979	2 122	2 260	2 457
5.	Lietuvos šemieji	2 430	2 506	2 688	3 112	3 298	3 483	3 739
6.	Seno gen. Lietuvos juodmargiai	884	1 008	1 150	1 344	1 604	1 870	2 103
7.	Seno genotipo Lietuvos žalieji	167	131	90	68	83	77	90
Kiaulės								
8.	Seno gen. Lietuvos baltosios	74	71	78	119	114	123	173
9.	Lietuvos vietinės	47	47	55	60	50	51	46
Avys								
10.	Lietuvos šurkščiavilnės	16 216	16 112	17 206	19 176	22 782	24 641	27 630
11.	Lietuvos juodgalvės	18 548	19 129	20 617	23 405	29 280	35 179	41 328
Ožkos								
12.	Lietuvos vietinės pieninės ožkos	62	50	38	22	19	16	13
Žąsys								
13.	Vištinės žąsys	864	649	404	775	1 758	2 532	3 823
	Iš viso	42 042	42 798	45 780	52 022	63 373	72 823	84 419

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
„Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtra“
3 priedas

Jaunų bulių, bulių, telyčių ir karvių, suklasifikuotų pagal SEUROP⁹²
klasifikavimo skalę, skerdenų kokybės pokytis Lietuvoje 2004–2014 m.

Šaltinis – ŽŪIKVC duomenys

⁹² Skerdenos klasifikacija pagal raumeningumą: S– aukščiausiaji, E– puiki, U – labai gera, R– gera, O – patenkinama, P – žema.

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtra“
 4 priedas

Parama veislininkystei

Eil. Nr.	Veiklos kryptis	Finansavimas kiekvienais metais pagal veiklos kryptį (tūkst. Eur)				
		2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
1.	Gyvūnų kilmės knygų rengimas ir tvarkymas	307,00	434,43	463,39	463,39	492,35
2.	Gyvulių genetinės kokybės arba produktyvumo tyrimai	1 960,73	2 076,58	2 312,12	2 682,17	2 681,88
3.	Konkursų, parodų, mugių, forumų organizavimas ir dalyvavimas šiuose renginiuose (išskyrus žirgų varžybas – bandymus)	21,23	75,30	124,48	130,33	101,66
Iš viso		2 288,96	2 586,31	2 899,99	3 275,89	3 275,89

Šaltinis – Valstybės kontrolė

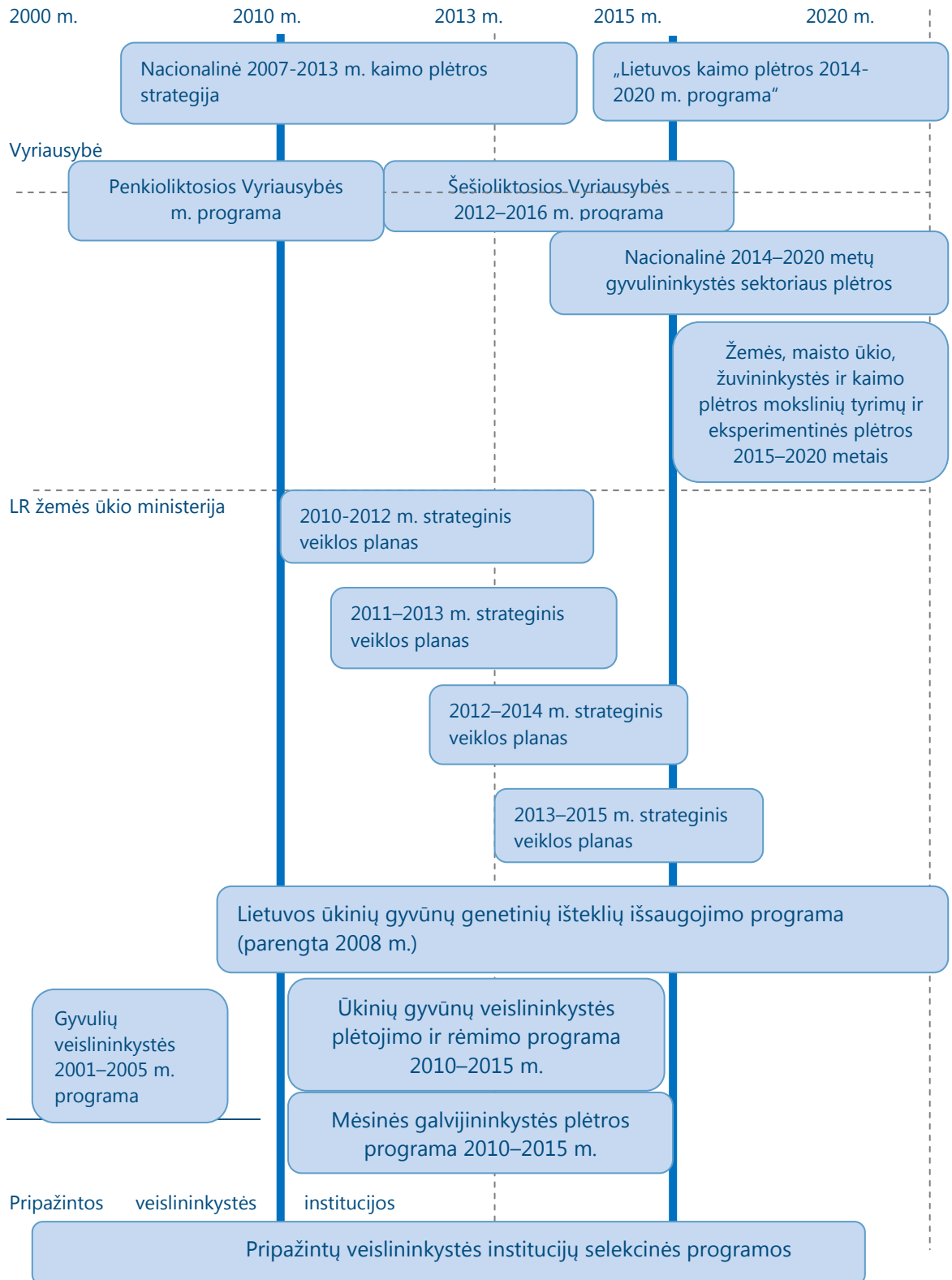
Genetinių išteklių išsaugojimo finansavimas

Eil. Nr.	Priemonės, susijusios su genetinių išteklių išsaugojimu ir lėšų gavėjai	Finansavimas kiekvienais metais (tūkst. Eur)					Iš viso priemonei skirta 2010–2014 m. laikotarpiu, tūkst. Eur
		2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	
1.	Veiklai, susijusiai su arklių genetinių išteklių išsaugojimu, vykdyti	424,00	741,14	684,37	835,56	835,56	3 520,63
1.1.	UAB „Vilniaus žirgynas“	141,04	274,68	74,00	–	–	
1.2.	UAB „Nemuno žirgynas“	200,71	310,12	101,66	–	–	
1.3.	UAB „Sartų žirgynas“	82,25	156,34	62,87	–	–	
1.4.	UAB „Lietuvos žirgynas“ ⁹³	–	–	445,84	835,56	835,56	
2.	Veiklai, susijusiai su avių genetinių išteklių išsaugojimu, vykdyti	43,44	69,51	43,44	96,07	96,07	348,53
2.1.	VĮ „Šeduvos avininkystė“	43,44	69,51	43,44	96,07	96,07	
3.	Veiklai, susijusiai su ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimu, vykdyti	185,36	192,60	140,47	176,92	176,96	872,31
3.1.	Lietuvos veterinarijos akademijos Gyvulininkystės institutas	185,36	192,60	140,47	176,92	176,96	
Iš viso pagal metus genetiniams ištekliams išsaugoti skirta tūkst. Eur:		652,80	1 003,25	868,28	1 108,55	1 108,59	4 741,47

Šaltinis – Valstybės kontrolė

⁹³ UAB „Vilniaus žirgynas“, UAB „Sartų žirgynas“ bei UAB „Nemuno žirgynas“ 2012 m. viduryje buvo sujungti į vieną įmonę – UAB „Lietuvos žirgynas“.

Valstybės strategijų, planų ir programų trukmės schema

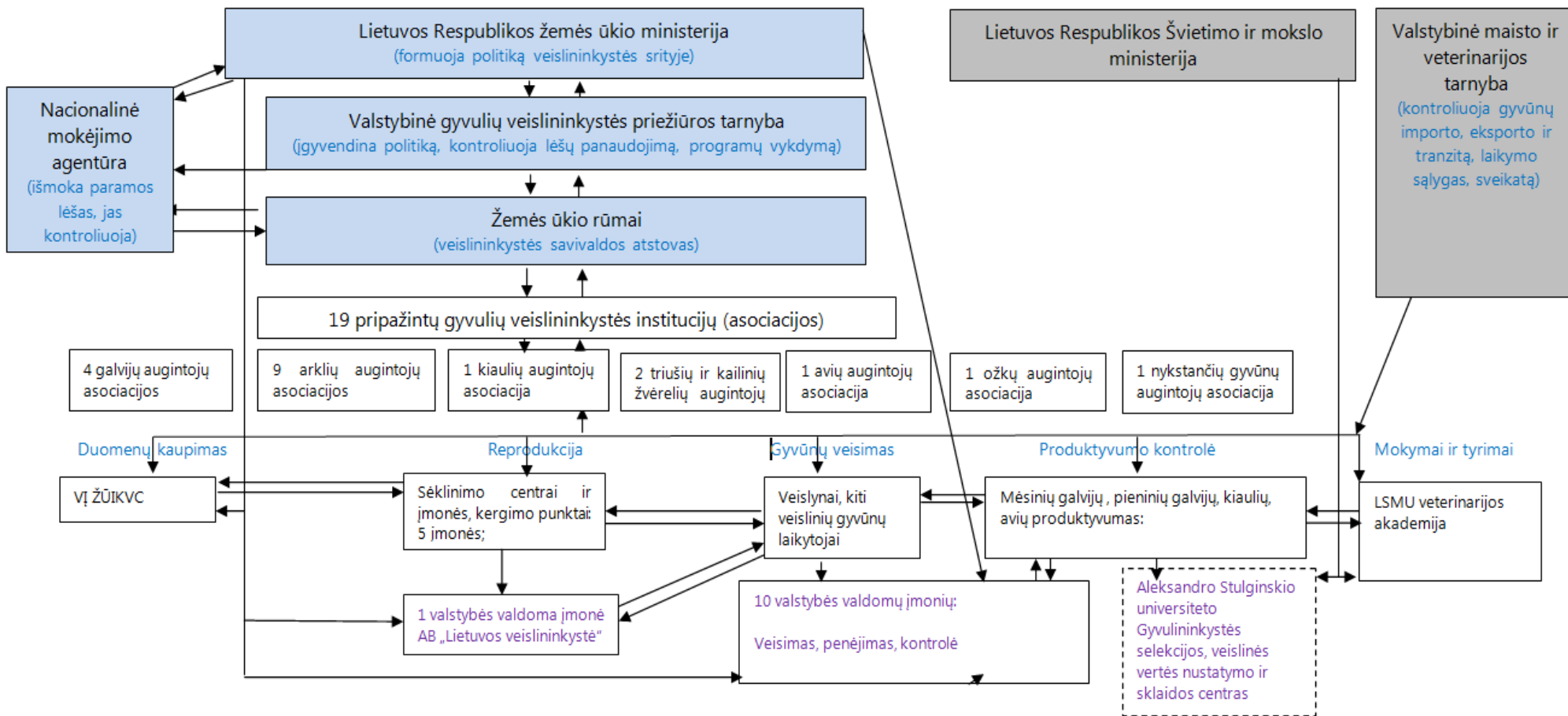

Gyvulių veislininkystės sistemos dalių funkcijos

Eilės Nr.	Sistemos dalis	Funkcija
1.	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija	Formuoja politiką veislininkystės klausimais.
2.	Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba	Pagal savo kompetenciją įgyvendina valstybės politiką gyvulių veislininkystės srityje; kontroliuoja tikslinį veislininkystei skirtų lėšų panaudojimą; kontroliuoja veislininkystės programų vykdymą.
3.	Žemės ūkio rūmai	Atstovauja savivaldai (asociacijoms) valstybinėse institucijose; konsultuoja.
4.	Pripažintos gyvulių veislininkystės institucijos (20 asociacijų)	Kilmės knygos vedimas, selekcijos programų vykdymas, gyvulių eksterjero vertinimas.
5.	Nacionalinė mokėjimo agentūra	Administruoja pagalvos veislininkystei valstybės biudžeto ir ES paramos lėšas.
6.	VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras	Surenka, apdoroja, analizuoja, taiso, kaupia ir saugo veislininkystės informacinės sistemos duomenų bazės duomenis, susijusius su gyvulių apskaita, kilmės knygų vedimu; atlieka gyvulių genetinį įvertinimą ir apskaičiuoja galvijų veislinę vertę.
7.	UAB „Gyvulių produktyvumo kontrolė“	Kontroliuojamų galvijų bandose tvarko pieninių galvijų pirminę veislininkystės apskaitą, nustato pieno primilžį, paima kontrolinius pieno mėginius ir organizuoja jų ištyrimą; tikrina melžimo įrangą, atlieka pieno kiekio matuoklių techninę priežiūrą ir kalibravimą
8.	VĮ „Pieno tyrimai“	Tiria kontroliuojamų pieninių gyvulių pieno sudėtį ir kokybę (nustato pieno riebalų, baltymų, laktozės kiekį, urėją, somatinių ląstelių skaičių).
9–14.	UAB „Upytės eksperimentinis ūkis“ UAB „Dotnuvos eksperimentinis ūkis“ UAB „Šeduvos avininkystė“ UAB „Panevėžio veislininkystė“ UAB „Šilutės veislininkystė“ Aleksandro Stulginskio universiteto Gyvulininkystės selekcijos, veislinės vertės nustatymo ir sklaidos centras UAB „Lietuvos žirgynas“	Veislinių gyvulių auginimas; ūkinių gyvūnų genetinių išteklių saugojimas; Galvijų priežiūros paslaugų teikimas, parodų ir mugių organizavimas; Iki 2014-07-12 Vykde mėsinų veislių galvijų produktyvumo kontrolę; penėjo veislinius buliukus; Nuo 2014-07-12 Vykdis mėsinų veislių galvijų produktyvumo kontrolę; Eržilų spermos saugojimas; veislinių arklių ir bulių auginimas;
15.	Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Gyvulininkystės institutas	Vykdo ūkinių gyvūnų genetinių išteklių saugojimą (in situ ir ex situ); atlieka galvijų ir arklių kilmės patikrinimą; teikia metodinę pagalbą gyvulių selekcijos klausimais; organizuoja sėklintojų – ūkininkų mokymus; tiria ūkinių gyvūnų kilmę kraujo grupių metodu; konsultuoja; gyvūnų kraujo ir DNR pavyzdžių kaupimas bei komplemento, reikalingo kraujo grupių testavimui, gamyba.
16.	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	Atlieka pavojingų gyvūnų užkrečiamųjų ligų ir gyvūnų gerovės kontrolę; registruoja gyvulio augintojo ūkį; atlieka gyvulių judėjimo kontrolę (pasienyje įvežamų ir išvežamų gyvulių patikrinimas); veislinės medžiagos importo ir eksporto pasienio kontrolė.
17.	AB „Lietuvos veislininkystė“	Veislinių buliukų auginimas; reprodukcinės medžiagos saugojimas
18.	AB „Kiaulių veislininkystė“	Kontrolinis kaulių penėjimas; veislinių kuilių ir veislinių paršavedžių palikuonių penėjimosi ir mėsinų savybių vertinimas, nustato kaulių genetinę vertę.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Gyvulių veislininkystės sistemos dalyviai

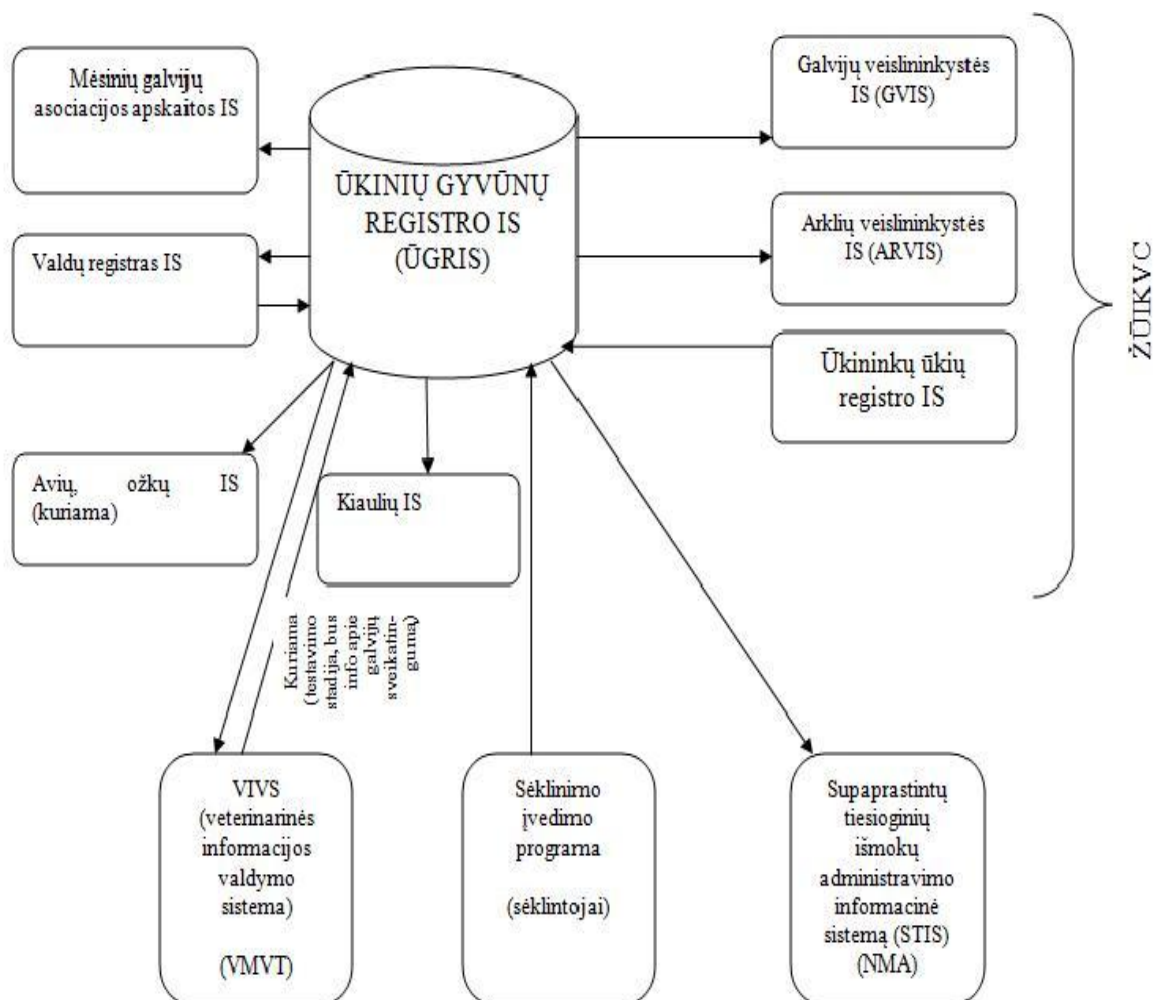
Šaltinis – Valstybės kontrolė

Veislininkystę reglamentuojantys teisės aktai

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Veislininkystės informacinės duomenų sistemos

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ŽŪIKVC informaciją.

Valstybinio audito ataskaitos
„Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtra“
11 priedas

Genetinis galvijų vertinimas

Juodmargių veislės			Žalųjų ir žalmargių veislės		
Metai	įrašų sk.	% (nuo visų įrašų)	Metai	įrašų sk.	% (nuo visų įrašų)
iki 1975	0	0	iki 1975	1	0,20
1975–1979	6	0,8	1975–1979	8	1,6
1980–1984	98	13,0	1980–1984	57	11,2
1985–1989	89	11,8	1985–1989	80	15,8
1990–1994	130	17,3	1990–1994	94	18,5
1995–1999	195	25,9	1995–1999	115	22,7
2000–2004	181	24,1	2000–2004	121	23,9
2005–2009	53	7,0	2005–2009	30	5,9
Neidentifikuoti įrašai	1	0,1	Neidentifikuoti įrašai	1	0,2
Iš viso įrašytų gyvulių:	753	100,0	Iš viso įrašytų gyvulių:	507	100,0
PAGAL EKSTERJERO POŽYMIUS					
1990–1994	63	23,6	1990–1994	36	22,9
1995–1999	98	36,7	1995–1999	53	33,8
2000–2004	79	29,6	2000–2004	50	31,8
2005–2009	27	10,1	2005–2009	18	11,5
Iš viso įrašytų gyvulių:	267	100	Iš viso įrašytų gyvulių:	157	100,0
PAGAL SOMATINIŲ LAŠTELIŲ SKAIČIAUS KARVIŲ PIENE POŽYMIUS					
iki 1975	0	0	iki 1975	1	0,2
1975–1979	6	0,8	1975–1979	8	1,6
1980–1984	98	13,0	1980–1984	57	11,2
1985–1989	89	11,8	1985–1989	80	15,8
1990–1994	130	17,3	1990–1994	94	18,5
1995–1999	195	25,9	1995–1999	115	22,7
2000–2004	181	24,0	2000–2004	121	23,9
2005–2009	53	7,0	2005–2009	30	5,9
Neidentifikuoti įrašai	1	0,1	Neidentifikuoti įrašai	1	0,2
Iš viso įrašytų gyvulių:	753	100	Iš viso įrašytų gyvulių:	507	100

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Pieninių galvijų kontrolės metodai

Pieninių gyvulių kontrolė atliekama šiais metodais:

A metodas – pieninių gyvulių bandos produktyvumo kontrolę vykdo ir pirminę veislininkystės apskaitą tvarko UAB „Gyvulių produktyvumo kontrolė“;

A4 metodas – kartą per mėnesį kontrolę vykdo UAB „Gyvulių produktyvumo kontrolė“ asistentas. Kontroliuojamas visų paros melžimų pienas ir naudojamas ženklelis 4 (kas keturios savaitės).

At metodas – kartą per mėnesį kontrolę vykdo UAB „Gyvulių produktyvumo kontrolė“ kontrolės asistentas ir naudojamas ženklelis t (alternatyvus). Vieną mėnesį atliekama rytinio melžimo, kitą mėnesį – vakarinio melžimo pieno kontrolė. Jei melžiama du kartus per parą, kontrolinį melžimą rekomenduojama pradėti nuo vakarinio melžimo, o jei melžiama tris kartus – nuo pietinio melžimo.

B metodas – pieninių gyvulių bandos produktyvumo kontrolę vykdo ir pirminę veislininkystės apskaitą tvarko pats gyvulių laikytojas arba jo įgaliotas atstovas. Ne rečiau kaip kartą per šešis mėnesius visos bandos kontrolinį melžimą atlieka UAB „Gyvulių produktyvumo kontrolė“;

C metodas – pieninių gyvulių bandos produktyvumo kontrolę vykdo ir pirminę veislininkystės apskaitą tvarko pats gyvulių laikytojas arba jo įgaliotas atstovas. Ne rečiau kaip kartą per tris mėnesius visos bandos kontrolinį melžimą atlieka UAB „Gyvulių produktyvumo kontrolė“.

Kontrolės asistentų darbo analizė

Kontrolinio melžimo žingsniai	Patvirtinti metodai		Bebarkodė tvarka	Kontrolės asistento darbo krūvio pokyčiai dėl bebarkodės tvarkos
	A kontrolės metodas	B ar C kontrolės metodai		
1. Kontrolinis melžimas.	Kiekvieną mėnesį (išskyrus liepos mėnesį) kontrolinį melžimą atlieka kontrolės asistentas.	Kontrolinius melžimus atlieka pats ūkininkas, ir atitinkamai nuo metodo kas šešis ar tris mėnesius, kontrolinį melžimą atlieka kontrolės asistentas.	Kontrolinis melžimas fermoje atliekamas automatizuotai.	Neatlieka kontrolinio melžimo.
2. Mėginių paėmimas (supylimas į tarą).	Priklausomai nuo ūkyje naudojamos melžimo technologijos ir tvarkos, pasveriamas arba nustatomas kiekvieno kontroliuojamo gyvulio primelžtas pieno kiekis; kontrolinio melžimo metu paimti pieno mėginiai, pagal aplinkybes, būtinai periodiškai keletą kartų pavartomi, kad ištirptų konservantas.		Karvės kontrolinio melžimo pieno kiekis – tiesiogiai iš ūkio perduodamas į Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro GVIS.	Nesveria primelžto pieno kiekio.
3. Mėginių identifikavimas, kodų klįjavimas.	Priklausomai nuo ūkyje nustatytos kontrolinio melžimo atlikimo metodikos (atsižvelgiant į ūkyje naudojamą karvių melžimo technologiją ir tvarką), iš anksto pagal kontroliuojamų gyvulių sąrašus pasiruošiami vienkartiniai indeliai kontroliniams pieno mėginiams įpilti, suklijuojant ant jų brūkšniniais kodais (jei naudojama brūkšniniais kodais indelių žymėjimo tvarka); kontrolinių pieno mėginių indeliai į konteinerį sudedami atsižvelgiant į karvių melžimo tvarką ir kontrolinio melžimo atlikimo metodiką (tokia tvarka, kokia buvo melžiami gyvuliai, pagal melžėjas arba vadovaujantis kitais principais) nuo konteinerio apačios į viršų ir iš kairės į dešinę.		Kai ūkyje yra naudojama Alpro Windows (prog. vers. 6.5, 7.1, 7.2) bandos valdymo programa, vienkartiniai indeliai kontroliniams pieno mėginiams įpilti gali būti nežymimi brūkšniniais kodais, nereikia klijuoti lipdukų su karvių numeriais;	Nežymi mėginių brūkšniniais kodais.
4. Užpildomos, sutikrinamos atitinkamos apskaitos formos, vykdomas	Užpildoma Galvijų sėklinimo, reprodukcijos kontrolės, ginekologinių tyrimų registracijos žurnalas (toliau – žurnalas). Žurnalas laikomas pas kontrolės asistentą arba pas savininką (savininko pageidavimu); kontrolinio melžimo		Kontrolės asistentas sutikrina atlikto kontrolinio melžimo duomenis (kontrolinių mėginių konteineriuose atitikimą karvių melžimo tvarkai) (A	Neveda duomenų rankiniu būdu į GVIS.

duomenų suvedimas į GVIS.	duomenys į GVIS duomenų bazę suvedami ne ilgiau kaip per 7 dienas po kontrolinio melžimo atlikimo.	metodu ir atitinkamais mėnesiais kai atlieka B ir C metodu kontrolinį melžimą); Patikrinti duomenys perduodami automatiškai išsiunčiant failą į GVIS duomenų bazę.	
5. Mėginių siuntimas tyrimui.	Užpildomi kontroliuojamų gyvulių pieno mėginių pristatymo lapeliai (surašant juose karvių numerius tokia tvarka, kokia yra sudėti į konteinerius jų pieno mėginiai) ir įdedami į atitinkamus konteinerius; kontroliniai pieno mėginiai pristatomi į suderintą su VĮ „Pieno tyrimai“ vietą.		-
6. Mėginių duomenų pateikimas ūkiui.	Kontroliuojamų karvių pieno kokybės tyrimų duomenis ir visus produktyvumo kontrolės apskaitos duomenis bandos savininkas gali matyti VĮ „Pieno tyrimai“ ir GVIS duomenų bazėje, naudodamas jam suteiktus prisijungimo kodus; tiems kontroliuojamų bandų savininkams, kurie neturi internetinio ryšio, pateikiami pieno kokybės tyrimų duomenys bei pageidaujamos GVIS laikytojo ataskaitos popieriniame variante.		Nedalyvauja duomenų pateikimo ūkiui procese, neteikia popierinių ataskaitų.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal UAB „Gyvulių produktyvumo kontrolės“ informaciją.

Valstybinio audito ataskaitos
„Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtra“
14 priedas

Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos vykdyta gyvūnų veislininkystės priežiūra 2010–2014 m.

Patikrinimo forma	2010 m.		2011 m.		2012 m.		2013 m.		2014 m.	
	Patikrinimų skaičius	Patikrinimų skaičius kai rasta pažeidimų	Patikrinimų skaičius	Patikrinimų skaičius kai rasta pažeidimų	Patikrinimų skaičius	Patikrinimų skaičius kai rasta pažeidimų	Patikrinimų skaičius	Patikrinimų skaičius kai rasta pažeidimų	Patikrinimų skaičius	Patikrinimų skaičius kai rasta pažeidimų
Periodinė kontrolė (planiniai patikrinimai)	1043	119	956	80	986	101	898	180	1095	120
Neplaniniai patikrinimai ⁹⁴	2	0	5	1	16	10	4	2	336 ⁹⁵	88
Grįžtamoji kontrolė	-		-		30		14		7	

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal tarnybos duomenis

⁹⁴ Operatyvioji kontrolė pagal skundus

⁹⁵ Neplaniniai sėklintojų patikrinimai pagal Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014-01-28 pavedimą Nr. 9D-15(1.14.)

Valstybinio audito ataskaitos
„Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtra“
15 priedas

Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos duomenys apie importuotą veislinę medžiagą

Eil. Nr.	Šalis eksportuotoja	Reprodukcinės medžiagos importas 2013 metais (Tarnybos duomenys apie importuotų dozių skaičių)						TRACES (VMVT) sistemos duomenys apie importą (dozių skaičius iš šalies)	Skirtumas (trūksta (-), per daug (+) Tarnybos duomenis palyginus su TRACES (VMVT))	Neatitikimas proc. tarp Tarnybos duomenų ir TRACES
		AB „Lietuvos veislininkystė“	UAB „Litgenas“	UAB „ProGenus“	UAB „Genimpeks“	UAB „Agrogenetika“	VISO:			
1.	Vokietija	5 900	48 147	-	9 702	13 700	77 449	122734	-45285	58,5
2.	Belgija	16 741	17 994	-	4 848	3 400	42 983	43955	-972	2,3
3.	Lenkija	-	-	-	7 300	-	7 300	19143	-11843	162,2
4.	JAV	-	34 462	-	11 583	-	46 048	2937,78	43110,22	93,62
5.	Čekija	-	82 450	6 400	-	-	88 850	93493	-4643	5,2
6.	Kanada	8 100	-	-	-	2900	11 000	2,7	10997,3	99,98
7.	Olandija	26 707	-	-	-	-	26 707	43850	-17143	64,2
8.	Danija	-	-	14 850	-	-	14 850	25010	-10160	68,4
9.	Švedija	-	-	2 310	-	-	2 310	Nėra duomenų	-	-
10.	Austrija	1 680	-	-	-	-	1 680	1680	0	0,0
11.	Suomija	-	-	400	-	-	400	Nėra duomenų	-	-
12.	Norvegija	-	-	-	-	2 900	2 900	2300	600	20,7
13.	Anglija	19 992	-	-	-	-	19 992	19827	165	0,8
14.	Prancūzija	-	20	3 600	-	-	3 620	3600	20	0,6
IŠ VISO:		79 120	183 052	27 560	33433	22 900	346089	-	-	-

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal tarnybų duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
„Ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtra“
16 priedas

Pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo planas

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Siekiant skatinti kryptingą veislininkystės plėtrą, kuri užtikrintų veiksmingą Lietuvos ūkinių gyvūnų veislių gerinimą ir jų genofondo išsaugojimą:	ŽŪM		
1.1.	rengiant ateinančio laikotarpio ūkinių gyvūnų veislininkystės plėtros ir Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo planavimo dokumentus, įvertinti esamą situaciją pagal veislininkystės stebėsenos rezultatus, šios stebėsenos pagrindu nustatyti aiškius plėtros tikslus, uždavinius ir jiems pasiekti pakankamas, į rezultatą orientuotas priemones, nurodyti konkrečias iš valstybės biudžeto remiamas priemones, aiškius pamatuojamus vertinimo kriterijus (pradines ir planuojamas jų reikšmes), paskirti konkrečių priemonių atsakingus vykdytojus;	ŽŪM ⁹⁶	Ministerija, rengdama ateinančio laikotarpio Veislininkystės plėtros bei Genetinių išteklių išsaugojimo planavimo dokumentus, atsižvelgs į pateiktą rekomendaciją.	2016-04-01
1.2.	iš valstybės biudžeto remiamų veislininkystės programų ar planų priemones ir vertinimo kriterijų reikšmes įtraukti į ministerijos strateginius veiklos planus.	ŽŪM	Parengus 2016-2020 metų Veislininkystės plėtros programą ministerijos strateginės veiklos planas bus papildytas programoje fiksuotomis vertinimo kriterijų reikšmėmis.	2016-04-01
2.	Siekiant efektyviau organizuoti ūkinių gyvūnų produktyvumo kontrolę:	ŽŪM		
2.1.	numatyti ir įgyvendinti priemones, skatinančias ūkio subjektus vykdyti produktyvumo kontrolę, sukurti mokymo sistemą ir vykdyti reguliarius mokymus ūkio	ŽŪM	Ministerija, keisdama ministro įsakymu patvirtintas Pieninių gyvulių produktyvumo taisykles, atsižvelgs į pateiktą rekomendaciją ir nustatys aiškias atsakomybės ribas už	2016-01-01

⁹⁶ Parengta pagal ŽŪM 2015-09-10 raštą Nr. 2D-4229 (7.5) ir 2015-09-14 el. paštu gautą informaciją.

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	subjektams dėl pieninių galvijų produktyvumo kontrolės B ir C metodo taikymo;		reguliarių mokymų vedimą ūkio subjektams, norintiems vykdyti produktyvumo kontrolę B ir C metodais.	
2.2.	numatyti konkrečias priemones, skatinančias naujų produktyvumo kontrolės technologijų diegimą;	ŽŪM	Ministerija, rengdama ateinančio laikotarpio Pagalbos veislininkystei taisykles, atsižvelgs į pateiktą rekomendaciją ir numatys didesnes lėšas genomo tyrimams.	2016-04-01
2.3	diferencijuoti produktyvumo kontrolės įkainius, atsižvelgiant į ūkio, turinčio bandų valdymo sistemą, galimybę produktyvumo kontrolės duomenis perduoti į veislininkystės informacines sistemas automatinio būdu.	ŽŪM	Ministerija, rengdama ateinančio laikotarpio Pagalbos veislininkystei taisykles, atsižvelgs į pateiktą rekomendaciją.	2016-03-01
3.	Siekiant sudaryti sąlygas išsaugoti nacionalines nykstančias gyvulių veisles:	ŽŪM		
3.1.	nustatyti aiškius veislių įtraukimo į saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą kriterijus;	ŽŪM	Žemės ūkio ministerija, atsižvelgdama į Valstybės kontrolės rekomendaciją, patikslins Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos nuostatas, numatydama veislių įtraukimo į saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių išsaugojimo programos veislių sąrašą pagrindinius kriterijus.	2016-01-01
3.2.	imtis priemonių, užtikrinančių visų į saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą įtrauktų gyvūnų duomenų rinkimą ir stebėseną;	ŽŪM	Žemės ūkio ministerija, atsižvelgdama į Valstybės kontrolės rekomendaciją, Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių programos finansavimo ir probleminių klausimų sprendimo komisijoje (toliau – komisija) 2016 metams, pagal Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos nuostatas paves: 1. LSMU GI Genetinių išteklių koordinavimo ir apsaugos centrui (toliau – centras) numatyti papildomas tikslines ekspedicijas dėl minėtų veislių gyvūnų atpažinimo	2016-04-01

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			(nustatymo), katalogavimo; 2. Pateikti siūlymus dėl naujų selekcinų branduolių suformavimo bei lėšų poreikio šiems gyvūnams įsigyti laikyti šiame centre; 3. Pateikti Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių koordinavimo tarybai išvadas dėl 1 ir 2 punktų; 4. Pradėti kaupti visų į programą įtrauktų ūkinių gyvūnų veislių duomenis.	
3.3.	imtis priemonių, užtikrinančių visų į saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą įtrauktų veislių išsaugojimą ar atkūrimą.	ŽŪM	Taryba, gavusi išvadas iš minėto centro, teiks rekomendacijas ministerijai dėl papildomų selekcinų branduolių formavimo, papildys programą: jos pirmame priede nurodys naujų selekcinų branduolių skaičių.	2017-01-01
4.	Siekiant efektyviau vykdyti valstybinę veislininkystės priežiūrą ir mažinti administravimo našumą ūkio subjektui:	VGVP ⁹⁷		
4.1.	Patvirtinti selekcijos programų rengimo metodines rekomendacijas, numatant esminius šių programų turinio aspektus;	VGVP	Selekcinio – veislinio darbo programos rengimo metodinės rekomendacijos, patvirtintos Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos viršininko įsakymu.	2016-03-01
4.2.	Numatyti detalios informacijos apie tam tikrame regione kontroliuojamus ūkio subjektus ir atliktų patikrų rezultatus kaupimą;	VGVP	Informacijos kaupimo ir teikimo apie patikrinimo rezultatus tvarka, patvirtinta Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos viršininko įsakymu.	2015-12-31
4.3.	Subjektų rizikos vertinimus ir kontrolės procedūras planuoti remiantis šių sukauptų duomenų analizės pagrindu;	VGVP	Rizikos vadovo, patvirtinto Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos viršininko 2012 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. 1A-64 (2012 m. gruodžio 31 d. įsakymo Nr. 1A-69 redakcija),	2015-12-31

⁹⁷ Parengta pagal VGVP 2015-09-09 raštą Nr. 2R-403 (1.13)

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			pakeitimas.	
4.4.	Gerinti bendradarbiavimą su kitomis kontroliuojančiomis institucijomis (Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba, Nacionaline mokėjimo agentūra) koordinuojant subjektų priežiūros veiksmus (keičiantis turimais stebėsenos ir priežiūros duomenimis apie subjektų veiklą ir pan.);	VGVP	Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos viršininko įsakymas „Dėl Tarnybos viršininko 2012 m. balandžio 17 d. įsakymo Nr. 1A-16 „Dėl ūkinių gyvūnų ūkių patikrinimo tvarkų patvirtinimo“, pakeitimo.	2015-12-31
4.5.	Patikslinti teisės aktus, susijusius su ūkių lankymu ne priežiūros tikslais: numatyti prižiūrimų ūkio subjektų lankymo ne priežiūros tikslais kriterijus (konsultavimo ir pan.) ir numatyti tokių apsilankymų planavimo tvarką;	VGVP	Asmenų konsultavimo Valstybinėje gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyboje prie Žemės ūkio ministerijos taisyklių, patvirtintų tarnybos viršininko 2013 m. sausio 7 d. įsakymu Nr. 1A-1 (2015 m. vasario 25 d. įsakymo Nr. 1A-10 redakcija) ir Rizikos valdymo vadovo, patvirtinto tarnybos viršininko 2012 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. 1A-64 (2012 m. gruodžio 31 d. įsakymo Nr. 1A-69 redakcija), pakeitimai.	2015-12-31
4.6.	Nustatyti kontroliuojamų subjektų grupėse grįžtamosios kontrolės patikrinimų atlikimą, atsižvelgiant į pažeidimo reikšmingumą.	VGVP	Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos viršininko 2015 m. kovo 4 d. įsakymo Nr. 1A-12 „Dėl mažareikšmių teisės aktų reikalavimų pažeidimų gyvulių veislininkystės srityje“ ir 2012 m. balandžio 17 įsakymo Nr. 1A-16 „Dėl ūkinių gyvūnų ūkių patikrinimo tvarkų patvirtinimo“ pakeitimai.	2015-12-31
<p>Atstovė ryšiams, atsakinga už Valstybės kontrolės informavimą apie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai teiktų rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais – Vidaus audito departamento Vidaus veiklos audito skyriaus vedėja Aldona Benetienė, tel. (8 5) 239 1128, el. p. aldonab@zum.lt</p> <p>Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie Valstybinei gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos teiktų rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais – viršininko pavaduotojas Marius Tendzegolskis, tel. (8 5) 239 1296, el. p. Marius.Tendzegolskis@zum.lt</p>				